

2. WZÓR apelacji w procesie

(miejsowość), (data)¹

Sąd Okręgowy/Apelacyjny²
w (...)
(...) Wydział (*Cywilny-Odwoławczy*)³
ul. (...)⁴
(...)

za pośrednictwem⁵

Sądu Rejonowego/Okręgowego⁶
w (...)
(...) Wydział (*Cywilny*)
ul. (...)
(...)

Powód⁷:
(...),
reprezentowana przez
radcę prawnego/adwokata (...),
Kancelaria (...)
ul. (...)
(...) *albo*
(adresy w aktach sprawy)⁸

Pozwany⁹:
(...),
reprezentowana przez
radcę prawnego/adwokata (...)
Kancelaria (...)
ul. (...)
(...) *albo*
(adresy w aktach sprawy)¹⁰

Sygn. akt przed sądem I instancji¹¹ (...)

Wartość przedmiotu zaskarżenia¹²: (...) zł [słownie: (...)]

Apelacja powoda/pozwanego¹³

od wyroku Sądu Rejonowego/Okręgowego w (...) z (...) r. o sygn. akt (...),
prawidłowo doręczonego wraz z uzasadnieniem
pełnomocnikowi powoda/pozwanego w dniu (...) r.¹⁴

Działając w imieniu powoda/pozwanego, powołując się na udzielone mi pełnomocnictwo, które składam w załączeniu¹⁵, na podstawie art. 367 § 1 i 2 KPC, **zaskarżam** wyrok Sądu Rejonowego/Okręgowego w (...) z (...) r. o sygn. akt (...), np.:

- 1) w całości¹⁶;
- 2) w części oddalającej powództwo co do kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty oraz w części orzekającej o kosztach postępowania, tj. objętej pkt (...) i (...) wyroku;
- 3) w części oddalającej powództwo w zakresie żądania ponad kwotę (...), tj. co do kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty oraz w części orzekającej o kosztach postępowania, tj. objętej pkt (...) i (...) wyroku;
- 4) w części oddalającej powództwo, tj. (...) oraz w części orzekającej o kosztach postępowania, tj. objętej pkt (...) i (...) wyroku;
- 5) w części zasądzającej kwotę (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty tj. objętej pkt (...) wyroku;
- 6) w części zasądzającej odsetki ustawowe od kwoty (...);
- 7) w części objętej pkt (...) wyroku w zakresie nierozłożenia świadczenia na raty;
- 8) w części uchylającej nakaz zapłaty co do kwoty (...) i oddalającej powództwo w tym zakresie, tj. objętej pkt (...) wyroku¹⁷;
- 9) w części utrzymującej nakaz zapłaty co do kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty i uwzględniającej powództwo w tym zakresie, tj. objętej pkt (...) wyroku¹⁸;
- 10) w części uwzględniającej/oddalającej powództwo, tj. (...) ¹⁹.

Na podstawie art. 368 § 1 pkt 2 KPC zaskarżonemu wyrokowi zarzucam²⁰:

1. Naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. (przykłady naruszeń skutkujących nieważnością postępowania – art. 379 KPC):²¹

- 1) **art. 1 i 2 § 1 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 1 KPC** przez uznanie sprawy o (...) za sprawę cywilną należąca do właściwości sądów powszechnych oraz nieodrzucenie pozwu, podczas gdy sprawa ta powinna być rozpoznana przez sąd szczególny, a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 1 KPC**,
- 2) nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 1 KPC**, z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, wynikająca z naruszenia **art. 1 KPC** i rozpatrzenia sprawy, która nie stanowi sprawy cywilnej,
- 3) **art. 1105 § 1 KPC i art. 1104 § 2 KPC w zw. z art. 1105 § 6 KPC** poprzez rozpoznanie sprawy, co do której strony zawarły umowę o poddanie jurysdykcji sądów państwa obcego, wyłączając jurysdykcję sądów polskich, pomimo podniesienia przez pozwanego zarzutu umowy wyłączającej jurysdykcję sądów polskich, co stanowi przyczynę nieważności postępowania na podstawie **art. 1099 § 2 KPC**,
- 4) **art. 64 § 1 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 KPC** poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu z powodu braku zdolności sądowej po stronie powodowej, który to brak nie został uzupełniony zgodnie z przepisami KPC, a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 2 KPC**,

- 5) **art. 379 pkt 2 KPC w zw. z art. 65 § 1 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 KPC** poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu z powodu braku zdolności procesowej po stronie powoda, za którego nie działał przedstawiciel ustawowy i który to brak nie został uzupełniony zgodnie z przepisami KPC, co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania,
- 6) **art. 379 pkt 2 KPC w zw. z art. 67 § 1 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 KPC** poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu z powodu istnienia braków w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem uniemożliwiających jej działanie, które to braki nie zostały uzupełnione zgodnie z przepisami KPC, co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania,
- 7) **art. 379 pkt 2 KPC w zw. z art. 86 i 87 KPC** poprzez rozpoznanie sprawy w sytuacji, gdy pozwanego reprezentowała osoba niemogąca pełnić funkcji pełnomocnika procesowego, z uwagi na brak zdolności postulacyjnej, co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania,
- 8) **art. 89 KPC** poprzez rozstrzygnięcie merytoryczne sprawy w sytuacji, gdy pozwanego reprezentowała osoba, która nie złożyła w sprawie pełnomocnictwa z podpisem mocodawcy ani której pełnomocnictwo nie zostało udzielone ustnie do protokołu, co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania na podstawie **art. 379 pkt 2 KPC**,
- 9) **art. 192 pkt 1 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 KPC** poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu i rozpoznanie sprawy, pomimo że o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami jest w toku sprawa wcześniej wszczęta, a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 3 KPC**,
- 10) **art. 363 § 1 KPC i art. 366 KPC w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 KPC** poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu i rozpoznanie sprawy, pomimo że o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona, a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 3 KPC**,
- 11) **art. 47 § 2 KPC, art. 46 § 1 USP²²** poprzez rozpoznanie sprawy przez sąd, którego skład był jednoosobowy, podczas gdy ustawa dla tego typu spraw przewiduje skład jednego sędziego i dwóch ławników oraz którego przewodniczącym był sędzia sądu niższego, a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie **art. 379 pkt 4 KPC**,
- 12) **art. 48 § 1 pkt 2 KPC** poprzez rozpoznanie sprawy przez skład sądu, w którym brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy, będący wnukiem powoda, co stanowi przyczynę nieważności postępowania na podstawie **art. 379 pkt 4 KPC**,
- 13) **art. 214 § 1 KPC** poprzez nieodroczenie rozprawy z (...) pomimo niedoręczenia pełnomocnikowi powoda zawiadomienia o terminie posiedzenia sądu, przez przeprowadzenie i zamknięcie rozprawy w tym dniu i wydanie wyroku, co stanowi przyczynę nieważności określoną w **art. 379 pkt 5 KPC²³**,
- 14) **art. 17 pkt 3 KPC** poprzez rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy o roszczenia wynikające z prawa prasowego przez sąd rejonowy, podczas gdy w sprawach tych właściwy jest sąd okręgowy bez względu na wartość przedmiotu sporu, co stanowi przyczynę nieważności postępowania na podstawie **art. 379 pkt 6 KPC²⁴**,

(przykłady pozostałych naruszeń prawa procesowego²⁵)

- 15) **art. 177 § 1 pkt 1 KPC** przez niezawieszenie postępowania z urzędu, pomimo że rozstrzygnięcie niniejszej sprawy jest zależne od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego, będącego postępowaniem prejudycjalnym, którego przedmiot stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie,
- 16) **art. 177 § 1 pkt 3 KPC** przez zaniechanie zawieszenia postępowania z urzędu, pomimo że rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu rentowego, przed którym zostało wszczęte odrębne postępowanie o ustalenie uprawnień powódki do zasiłku chorobowego,
- 17) **art. 194 KPC** poprzez brak wezwania do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanej osoby (...), pomimo złożenia wniosku w tym zakresie przez pozwanego,
- 18) **art. 195 KPC** poprzez brak zawiadomienia o toczącym się procesie osoby (...), pomimo że jej łączny z (...) udział w sprawie w charakterze powoda jest konieczny, a powód oznaczył w wyznaczonym terminie tę osobę w taki sposób, by jej zawiadomienie było możliwe,
- 19) **art. 203 § 4 KPC** poprzez uznanie za niedopuszczalne cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia przez powoda oraz rozpoznanie sprawy, pomimo iż – wbrew rozstrzygnięciu sądu – cofnięcie pozwu nie było sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego ani nie zmierzało do obejścia prawa,
- 20) **art. 213 § 2 KPC** poprzez bezzasadne uznanie za zmierzające do obejścia prawa uznanie powództwa przez powoda, pomimo że uznanie pozwu było uzasadnione w okolicznościach faktycznych sprawy i w świetle obowiązujących przepisów prawa,
- 21) **art. 246 KPC** poprzez przyjęcie, że dowód z zeznań świadków (...) i (...) zgłoszony na okoliczność faktu dokonania zapłaty jest niedopuszczalny, pomimo że ograniczenia dowodowe wynikające z tego przepisu dotyczą wyłącznie okoliczności faktu dokonania czynności prawnej,
- 22) **art. 214 § 1 i art. 241 KPC** poprzez nieodroczenie rozprawy w dniu (...), pomimo istnienia przeszkody uniemożliwiającej powodowi udział w rozprawie, która to przeszkoda była znana sądowi, co skutkowało (...), a także poprzez oddalenie wniosku pełnomocnika powoda o powtórzenie postępowania dowodowego w zakresie dowodów przeprowadzonych na rozprawie w dniu (...), co uniemożliwiło powodowi zadawanie pytań świadkowi (...) oraz (...), co miało wpływ na wynik sprawy, z uwagi na oparcie się przez sąd o niepełny materiał dowodowy,
- 23) **art. 217 § 2 KPC** przez niedopuszczenie dowodu z zeznań świadka (...), na okoliczność (...), pomimo iż powódka dowiedziała się o tym, że (...) była świadkiem zdarzenia (...) dopiero (...), co stanowi o braku winy powódki we wcześniejszym niezgłoszeniu tego dowodu,
- 24) **art. 217 § 2 KPC** poprzez pominięcie dowodu (...) z powodu prekluzji, mimo iż potrzeba powołania tego dowodu powstała dopiero wskutek wątpliwości wynikających z niewiarygodnych i nieprecyzyjnych stwierdzeń powołanej biegłej (...),

- 25) **art. 217 § 3 w zw. z art. 227 KPC** przez uznanie, że wniosek dowodowy (...) nie dotyczy faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, pomimo że przedmiotem dowodu był fakt (...), co skutkowało oddalenie tego wniosku²⁶, mimo że okoliczności sporne pomiędzy stronami nie zostały dostatecznie wyjaśnione,
- 26) **art. 217 § 1 i 3 w zw. z art. 227 KPC** przez niedopuszczenie zgłoszonego prawidłowo dowodu z (...) na okoliczność (...), podczas gdy dowód ten dotyczy okoliczności mających dla sprawy istotne znaczenie, a sporne okoliczności nie zostały jeszcze dostatecznie wyjaśnione,
- 27) **art. 217 § 2 KPC oraz art. 240 § 1 KPC** poprzez pominięcie dowodu z dokumentu w postaci (...) oraz nieuzasadnione uchylenie w dniu (...) postanowienia o dopuszczeniu dowodu z tego dokumentu, pomimo iż z dokumentu tego wynika, że (...), co stanowi okoliczność sporną, mającą istotne znaczenie w sprawie,
- 28) **art. 224 § 1 i art. 232 zd. 2 KPC** poprzez brak dopuszczenia z urzędu dowodu (...), mimo iż w świetle ustalonych okoliczności faktycznych konieczność przeprowadzenia dowodu na okoliczność (...) jest oczywista z punktu widzenia wyjaśnienia sprawy, a powód działający bez profesjonalnego pełnomocnika był nieporadny, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy²⁷,
- 29) **art. 228 KPC** polegające na nieuwzględnieniu, że (...), podczas gdy fakt ten jest powszechnie znany, a w konsekwencji błędne ustalenie faktyczne, iż (...),
- 30) **art. 229 KPC** poprzez uznanie za nieudowodnione faktów, które były przyznane przez pozwaną, tj. (...), a przez to błędne przyjęcie, że (...),
- 31) **art. 229 KPC** poprzez uznanie faktu (...) za przyznany przez stronę przeciwną, a przez to niewymagający dowodu, podczas gdy przyznanie to budzi wątpliwości, ponieważ zostało dokonane w innej sprawie,
- 32) **art. 230 KPC** polegające na pominięciu okoliczności, iż fakt (...) został przyznany przez pozwanego w sposób konkludentny wobec niekwestionowania przez pozwanego tego faktu w toku procesu,
- 33) **art. 231 KPC** przez przyjęcie faktu (...) za nieustalony, mimo istnienia ku temu dostatecznej podstawy w zebranych materiale dowodowym w postaci (...),
- 34) **art. 231 KPC** poprzez błędne uznanie, że z ustalonego faktu (...) można wprowadzić fakt (...), co w konsekwencji doprowadziło do ustalenia, że (...), podczas gdy (...),
- 35) **art. 232 KPC** poprzez przyjęcie, że powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, z której wywodzi skutki prawne, iż (...), podczas gdy powód zaoferował logiczne, wzajemnie uzupełniające się dowody w postaci (...), potwierdzające, że (...),
- 36) **art. 233 § 1 i 2 i art. 328 § 2 KPC** poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na pełnym pominięciu dla oceny (...), faktu (...), a w konsekwencji błędnym przyjęciu, zarówno na etapie subsumcji, jak i wyrokowania, że (...),
- 37) **art. 233 KPC**

- a) przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, to jest zeznań świadków Zetowskiego i Betowskiego oraz pozwanego, z których wynika, że pozwany w chwili podpalenia samochodu powoda znajdował się w innym miejscu niż miejsce parkowania pojazdu, a w konsekwencji błędne ustalenie, że to pozwany podpalił samochód powoda,
- b) przez wyprowadzenie z materiału dowodowego, to jest zeznań świadków Nowaka i Kowalskiego oraz powoda, wniosków z niego niewynikających, a ponadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym, że pozwany był na miejscu zdarzenia i podpalił samochód Iksińskiego, chociaż z zeznań tych świadków wynika jedynie, że widzieli oni na miejscu zdarzenia wysokiego bruneta, natomiast z zeznań powoda, że pozwany groził mu odwetem, co nie oznacza – przy braku innych dowodów na te okoliczności i przy istnieniu dowodów przeciwnych – że pozwany zrealizował groźbę²⁸,
- 38) **art. 233 § 1 KPC** poprzez błędną ocenę opinii biegłego tj. (...),
- 39) **art. 233 § 1 KPC** przez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego wyprowadzenie faktu (...) z dowodu (...), skutkiem czego sąd błędnie ustalił, iż (...),
- 40) **art. 233 § 1 KPC** przez dokonanie oceny materiału dowodowego z pominięciem jego istotnej części, tj. dokumentów (...) oraz zeznań świadków (...), z których jednoznacznie wynika, że pozwany w dniu (...) przebywał w (...) a nie w (...),
- 41) **art. 233 § 1 KPC w zw. z art. 235 § 1 KPC** poprzez oparcie wyroku na dowodach przeprowadzonych z naruszeniem zasady bezpośredniości, wyrażające się w zastąpieniu zeznań świadka (...) pisemnym oświadczeniem,
- 42) **art. 233 § 1 KPC w zw. z art. 261 § 1 i art. 266 § 1 KPC** poprzez oparcie wyroku na zeznaniach świadka (...), pomimo tego iż przysługiwało mu prawo do odmowy zeznań, o czym nie został pouczoney,
- 43) **art. 233 § 1 KPC** poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w odmowie wiarygodności i mocy dowodowej zeznań świadka (...) jedynie dlatego, iż jest to osoba bliska pozwanemu, chociaż zeznania tego świadka są logiczne, wzajemnie się uzupełniają i nie stoją w sprzeczności z istotną częścią materiału dowodowego zebranego w sprawie, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia, że (...),
- 44) **art. 320 KPC** przez nieodroczenie terminu spełnienia świadczenia w postaci wydania przez pozwanego lokalu stanowiącego przedmiot sporu, pomimo że w sprawie zaszły szczególne okoliczności uzasadniające zastosowanie tego przepisu, polegające na ciężkiej chorobie pozwanego,
- 45) **art. 321 KPC** poprzez zasądzenie na rzecz powoda od pozwanych kwoty (...) zł tytułem (...), podczas gdy powód wniósł jedynie o zobowiązanie pozwanych do (...), co stanowi rozstrzygnięcie ponad żądanie pozwu,
- 46) **art. 322 KPC**²⁹ poprzez jego zastosowanie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty (...) zł według własnej oceny sądu, pomimo że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zwłaszcza opinii biegłego, ściśle udowodnienie wysokości szkody jest możliwe,

- 47) **art. 328 § 2 KPC** poprzez niezawarcie w uzasadnieniu wyroku wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia dowodów, na których sąd się oparł i przyczyn, dla których sąd odmówił mocy dowodowej dowodom (...),
- 48) **art. 328 § 2 KPC**, polegające na niewskazaniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których sąd się oparł, rozstrzygając, że (...) jak i przyczyn, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej dowodom (...),
- 49) **art. 328 § 2 KPC** poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem odpowiednich przepisów prawa,
- 50) **art. 493 § 3 w zw. z art. 485 KPC**³⁰ poprzez uwzględnienie w postępowaniu nakazowym zarzutu potracenia wiarygodności pozwanego, która nie została udowodniona dokumentami, o których mowa w art. 485 KPC.

2. Naruszenie prawa materialnego³¹, tj. (przykładowe naruszenia):

- 1) **art. (...) przez jego błędną wykładnię**, polegającą na przyjęciu, że (...), podczas gdy (...),
- 2) **art. 5 KC** przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na jego pominięciu w ustalonym w sprawie stanie faktycznym, podczas gdy działanie powoda polegające na (...) stanowi czynienie ze swego prawa użytku, który jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa oraz z zasadami współżycia społecznego, a przez to nie powinno być przez sąd uważane za wykonywanie prawa oraz nie powinno korzystać z ochrony,
- 3) **art. 5 KC** przez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało udzielenie ochrony prawnej działaniu powoda, pomimo że działanie to stanowi czynienie z przysługującego mu prawa własności lokalu użytku sprzecznego z zasadami współżycia społecznego, a w konsekwencji orzeczenie nakazu eksmisji pozwanego pomimo jego udowodnionej choroby,
- 4) **art. (...) KC** oraz **art. (...) KC** przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na zastosowaniu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego niewłaściwej normy prawnej tj. art. (...) KC zamiast właściwej tj. art. (...) KC, co skutkowało przyjęcie, że pozwany ponosi odpowiedzialność z tytułu gwarancji jakości, podczas gdy przesłanki sprawy wskazują na konieczność zastosowania przepisów o rękojmi za wady rzeczy sprzedanej,
- 5) **art. (...) przez niewłaściwe jego zastosowanie** do stanu faktycznego sprawy i przyjęcie, że (...), podczas gdy zastosowanie powinien znaleźć art. (...),
- 6) **art. (...) i (...) polegające** na zastosowaniu nieistniejącej normy, tj. art. (...), który został uchylony ustawą (...) z dniem (...) zamiast przepisu obecnie obowiązującego, tj. art. (...), zgodnie z którym (...) i w konsekwencji nieprawidłowe przyjęcie, iż (...),
- 7) **art. 65 § 1 KC**³² przez jego niezastosowanie i dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron złożonych w dniu (...) w przedmiocie (...), polegającej na przyjęciu, że (...), pomimo iż z materiału dowodowego w postaci (...), wynika że (...), a w konsekwencji naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. (...) do oceny stanu faktycznego sprawy zamiast art. (...),

- 8) **art. 65 § 2 KC** poprzez niewłaściwe zastosowanie i ustalenie, że umowa o cechach umowy deweloperskiej z **art. 9 ust. 1 ustawy o własności lokali** (dalej: „WLU”), jednak niespełniająca wszystkich przesłanek z art. 9 ust. 1 WLU, na podstawie której prawie cała należność jest uiszczana przed zawarciem umowy przenoszącej własność lokalu, ma charakter umowy przedwstępnej, a nie umowy właściwej nienazwanej, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie **art. 389 KC** zamiast **art. 353¹ KC**,
- 9) **art. 118 i 646 KC w zw. z art. 656 § 1 KC** poprzez błędne zastosowanie art. 646 KC do ustalonego w sprawie stanu faktycznego zamiast art. 118 KC, co w konsekwencji doprowadziło do uznania roszczenia o wynagrodzenie za przedawnione,
- 10) **art. 656 § 1 KC** przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten w zakresie oceny przedawnienia roszczenia o wynagrodzenie za roboty budowlane odsyła do art. 646 KC właściwego dla stosunków z umowy o dzieło, pomimo że art. 656 § 1 KC odsyła do art. 646 KC jedynie we wskazanych tam przypadkach, które nie obejmują kwestii przedawnienia roszczeń o wynagrodzenie za roboty budowlane,
 - a w konsekwencji naruszenie art. 646 KC poprzez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu określającego 2-letni termin przedawnienia dla roszczeń wynikających z umowy o dzieło, do oceny przedawnienia roszczenia o wynagrodzenie za roboty budowlane, zamiast **art. 118 KC** określającego 3-letni termin przedawnienia ww. roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, co w rezultacie doprowadziło do błędnego uznania przez sąd, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu³³,
- 11) **art. 118 KC** przez jego zastosowanie oraz **art. 554 KC** przez jego niezastosowanie do stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji nieprawidłowe przyjęcie 3-letniego terminu przedawnienia dla wierzytelności powoda, co skutkowało nieuwzględnieniem zarzutu przedawnienia,
- 12) **art. 123 § 1 pkt 2 KC w zw. z art. 124 § 1 KC** poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pismo pozwanego z (...), w którym wnosił o przedłużenie terminu płatności, nie stanowi uznania roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje, a przez to błędne pominięcie tego pisma przy ocenie przerwania biegu przedawnienia roszczenia powoda i w konsekwencji niewłaściwe niezastosowanie tych przepisów, pomimo że przedmiotowe pismo stanowiło tzw. niewłaściwe uznanie długu, powodujące przerwanie biegu przedawnienia oraz ponowne rozpoczęcie jego biegu od dnia (...),
- 13) **art. 358¹ § 3 KC** przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na rozważeniu – w celu ustalenia zasadności zmiany wysokości świadczenia pieniężnego wynikającego z umowy (...) – wyłącznie interesu powoda oraz nieuwzględnienie zasad współżycia społecznego przy tej ocenie, co skutkowało (...),
- 14) **art. 361 § 2 KC i art. 390 § 1 KC** przez niewłaściwe zastosowanie do oceny zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego z art. 390 § 1 KC zamiast art. 361 § 2 KC i przez to błędne przyjęcie, że szkoda może być dochodzona jedynie w zakresie ujemnego interesu umownego, a nie w pełnym zakresie³⁴,

- 15) **art. 362 KC w zw. z art. 361 § 1 KC** przez ich niewłaściwe zastosowanie, mimo że zebrane dowody nie dały podstaw do przyjęcia, że powódka przychyliła się do powstania szkody,
- 16) **art. 390 § 3 KC** poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że roszczenia z tytułu zadatku danego przy okazji zawarcia umowy przedwstępnej nie wchodzi w zakres pojęcia „roszczeń z umowy przedwstępnej”, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie terminu przedawnienia z art. 118 KC, zamiast z art. 390 § 3 KC³⁵,
- 17) **art. 444 § 1 KC** poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odszkodowanie za szkodę majątkową na osobie nie obejmuje kosztów dojazdów osoby bliskiej powoda do szpitala w celu sprawowania nad nim osobistej opieki, podczas gdy w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty, co w konsekwencji prowadziło do nieuzasadnionego zmniejszenia zasądzonej kwoty od pozwanego na rzecz powoda,
- 18) **art. 445 § 1 KC**³⁶ poprzez błędną wykładnię i uznanie sumy (...) za „sumę odpowiednią” w rozumieniu tego przepisu, co w odniesieniu do całokształtu zebranego materiału dowodowego nie było uzasadnione,
- 19) **art. 481 § 1 KC** przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki za opóźnienie mają charakter samodzielny, a nie akcesoryjny, co skutkowało nieprawidłowe niezastosowanie do stanu faktycznego sprawy **art. 117 KC**, pomimo że roszczenie główne powoda uległo przedawnieniu, w związku z czym pozwany, który nie zrzekł się korzystania z zarzutu przedawnienia, mógł skutecznie uchylić się od zaspokojenia także roszczenia o odsetki³⁷,
- 20) **art. 481 § 1 KC** przez jego zastosowanie oraz **art. 482 § 1 KC** przez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało wadliwe zasądzenie odsetek od zaległych odsetek od dnia (...) zamiast od dnia wytoczenia powództwa (pomimo że po powstaniu zaległości strony nie zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy, a ponadto sprawa nie dotyczy pożyczek długoterminowych udzielanych przez instytucje kredytowe),
- 21) **art. 627, 750 KC w zw. z art. 734 KC** polegające na niewłaściwym zastosowaniu art. 627 KC zamiast art. 750 KC w zw. z art. 734 KC, pomimo że umowa o współpracę z (...) zawarta pomiędzy stronami zawiera wszelkie przedmiotowo istotne elementy umowy o świadczenie usług, i – wbrew ocenie sądu – nie jest umową o dzieło, co skutkowało wadliwe określenie praw i obowiązków wynikających z tej umowy,
- 22) **art. 627 w zw. z art. 471 KC** poprzez ich niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, pomimo że z materiału dowodowego wynika, że strony łączyła umowa o dzieło, która nie została wykonana należycie przez pozwanego, co powinno skutkować odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego,
- 23) **art. 674 w zw. z art. 60 KC** przez ich niezastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że pozwany po dniu (...) zajmował lokal bez tytułu prawnego, podczas gdy po upływie terminu obowiązywania umowy najmu, tj. (...) pozwany

- używał go nadal za dorozumianą zgodą wynajmującego, wyrażającą się m.in. w przyjmowaniu płatności za czynsz, przez co najem został przedłużony na czas nieoznaczony,
- 24) **art. 691 § 2 KC** poprzez niewłaściwe zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że powód nie spełniał przesłanek uprawniających do wstąpienia w stosunek najmu, ponieważ w chwili śmierci najemcy nie zamieszkiwał z nim stale w lokalu, będącym przedmiotem najmu,
- 25) **art. 10 ust. 1 ustawy z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece**³⁸ przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie może polegać na nakazaniu jej zamknięcia – i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu,
- 26) **art. 3 ust. 1 WLU**³⁹ poprzez niewłaściwe zastosowanie, polegające na bezpodstawnym przyjęciu, że wobec związania udziału w nieruchomości wspólnej z prawem własności wyodrębnionego lokalu, niedopuszczalne jest uwzględnienie powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej założonej dla nieruchomości lokalowej, jeżeli powód równocześnie nie wytoczył powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości wspólnej,
- 27) **art. 249 § 1 KSH**, przez jego niewłaściwe zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego i przyjęcie, że uchwała wspólników jest sprzeczna jedynie z umową spółki, podczas gdy w rzeczywistości uchwała jest sprzeczna z ustawą, a w konsekwencji bezzasadne niezastosowanie art. 252 § 1 KSH i ustalenie, że powód powinien wnieść powództwo o uchylenie uchwały, a nie o stwierdzenie jej nieważności,
- 28) **art. 249 § 1 KSH** poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że wystarczające jest wykazanie sprzeczności uchwały wspólników z umową spółki w celu wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały oraz że nie jest niezbędne dodatkowo wykazanie, że uchwała ta godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie wspólnika, podczas gdy sprzeczność uchwały z umową spółki nie stanowi samodzielnej przesłanki wytoczenia ww. powództwa, – a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie art. 249 § 1 KSH⁴⁰,
- 29) **art. 252 § 1 KSH** przez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego z powodu błędnego przyjęcia, że uchwała nie jest sprzeczna z ustawą, pomimo że dotyczyła istotnej zmiany przedmiotu działalności spółki i została podjęta z naruszeniem art. 246 § 1 KSH.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty⁴¹:

- 1) na podstawie **art. 386 § 2 w zw. z art. 379 pkt (...)** oraz **art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o (np.):**
- a) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, zniesienie postępowania przed sądem I instancji w zakresie dotkniętym nieważnością, poczynając od rozprawy w dniu (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego⁴²,
- b) ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia zarzutu nieważności, wnoszę o⁴³ (...np. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa

w całości na podstawie art. 386 § 1 KPC...) oraz o zasądzenie solidarnie od (...) i (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych⁴⁴;

- 2) na podstawie **art. 386 § 3 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 (...) KPC/umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 KPC,
 - b) zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
- 3) na podstawie **art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie/uwzględnienie powództwa w całości poprzez [np. zasądzenie od (...) na rzecz (...) kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia (...) do dnia zapłaty] albo
 - b) zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie⁴⁵ (...) poprzez oddalenie/uwzględnienie powództwa w tej części i [np. zasądzenie na rzecz (...) także kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia (...) do dnia zapłaty],
 - c) zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
- 4) na podstawie **art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) zmianę zaskarżonego wyroku w części oddalającej powództwo⁴⁶ ponad kwotę (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty oraz w części rozstrzygającej o kosztach procesu, tj. pkt (...) i (...) wyroku, poprzez uwzględnienie powództwa także co do kwoty (...) wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia (...) do dnia zapłaty,
 - b) zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
- 5) na podstawie **art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uchylenie nakazu zapłaty z (...) w części dotyczącej kwoty 3000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty i oddalenie powództwa w tej części⁴⁷,
 - b) zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
- 6) na podstawie **art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez utrzymanie nakazu zapłaty z (...) także co do kwoty 3000 zł⁴⁸,
 - b) zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;
- 7) na podstawie **art. 386 § 4 w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 KPC wnoszę o** (np.):
 - a) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego,
 - b) ewentualnie, na wypadek uznania przez sąd, że nie zachodzi podstawa do uchylenia zaskarżonego wyroku, wnoszę o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie/uwzględnienie powództwa w całości poprzez (...)

oraz o zasądzenie od (...) na rzecz (...) kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Ponadto (przykładowe wnioski dodatkowe):

- 1) na podstawie **art. 368 § 1 pkt 4** (np. w zw. z art. 217 § 1, art. 227 i 232 KPC) powołuję nowy fakt, tj. (...)/nowy dowód, tj. (...)⁴⁹.
Na podstawie **art. 368 § 1 pkt 4 w zw. z art. 381 KPC** wskazuję, że powołanie nowego faktu/dowodu przed sądem I instancji nie było możliwe, ponieważ (...)/potrzeba powołania się na nowy fakt/dowód wynikła później, gdyż (...);
- 2) w tym celu na podstawie **art. 382 KPC w zw. z art. (...)**⁵⁰ wnoszę o dopuszczenie i przeprowadzenie przed sądem II instancji dowodu z (...) na okoliczność (...);
- 3) na podstawie **art. 380 KPC**⁵¹ wnoszę o rozpoznanie przez sąd II instancji postanowienia sądu I instancji z (...) oddalającego wniosek pozwanego zgłoszony w piśmie procesowym z (...) o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu (...) na okoliczność (...) oraz o przeprowadzenie tego dowodu przez sąd II instancji na podstawie art. 382 KPC;
- 4) na podstawie **art. 382**⁵² w zw. z **art. 241 KPC** wnoszę o uzupełnienie i powtórzenie postępowania dowodowego przez przeprowadzenie dowodu z (...) na okoliczność (...);
- 5) na podstawie **art. 100 ust. 2 (art. 101 ust. 1 i 2) w zw. z art. 102 (art. 103, art. 104 ust. 2) KSCU** wnoszę o zwolnienie powoda/pozwanego od kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym w całości/w części (np. w zakresie opłaty sądowej od apelacji, w zakresie opłaty sądowej od apelacji ponad kwotę (...) oraz od ewentualnych pozostałych kosztów sądowych itd.)⁵³;
- 6) wnoszę o zawieszenie rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego wyrokowi sądu I instancji na podstawie **art. 333 KPC**;
- 7) na podstawie **art. 338 § 1 KPC**⁵⁴ wnoszę o zwrot świadczenia (...) spełnionego/wyegzekwowanego na podstawie wyroku sądu I instancji, któremu został nadany rygor natychmiastowej wykonalności/o przywrócenie poprzedniego stanu (...);
- 8) na podstawie **art. 383 KPC**⁵⁵ wnoszę o zasądzenie zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości, tj. kwoty (...)/innego przedmiotu (...);
- 9) na podstawie **art. 383 KPC**⁵⁶ wnoszę o zasądzenie świadczenia za dalsze okresy, tj. (...);
- 10) na podstawie **art. 168 § 1 w zw. z art. 169 KPC**⁵⁷ wnoszę o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od wydanego w tej sprawie wyroku (...) z (...) sygn. akt (...).

Uzasadnienie

Pozwem z (...) powód wnosił o (...).

W toku postępowania/w odpowiedzi na pozew, pozwany (...).

Wyrokiem z (...) sąd (...) orzekł (...).

W uzasadnieniu sąd I instancji podniósł, że (...). Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia sąd wskazał (...). Powyższy stan faktyczny sąd I instancji ustalił na podstawie dowodów (...). Dowodom (...) odmówił wiarygodności z uwagi na (...). W toku postępowania pierwszoinstancyjnego sąd oddalił następujące wnioski dowodowe (...).

Powyższe rozstrzygnięcie sądu I instancji jest nieprawidłowe i nie może się ostać z następujących przyczyn:

1. Zarzuty naruszenia przepisów postępowania:

1) **zarzut naruszenia art. (...) KPC**

(uzasadnienie zarzutu)⁵⁸,

2) **zarzut naruszenia art. (...) KPC**

(uzasadnienie zarzutu).

2. Zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego:

1) **zarzut naruszenia art. (...)**

(uzasadnienie zarzutu),

2) **zarzut naruszenia art. (...)**

(uzasadnienie zarzutu).

3. Uzasadnienie wniosku o (...) ⁵⁹.

W tym stanie rzeczy niniejsza apelacja jest w pełni zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Opłata sądowa⁶⁰ została ustalona na podstawie [np. art. 3 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 18 ust. 2 i (np. art. 13 ust. 1) KSCU].

adwokat/radca prawny
(podpis)⁶¹

Załączniki⁶²:

- 1) pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa⁶³,
- 2) dowód uiszczenia opłaty sądowej od apelacji⁶⁴ w wysokości (...) zł,

- 3) formularz oświadczenia obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów (dotyczy wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych osób fizycznych)/odpowiednie dowody dokumentujące brak majątku, środków finansowych (dotyczy wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych osób prawnych i jednostek organizacyjnych ze zdolnością prawną),
- 4) odpis apelacji wraz z załącznikami⁶⁵,
- 5) inne dokumenty, np. odpis z Krajowego Rejestru Sądowego, dokumenty stanowiące przedmiot dowodu, o którego dopuszczenie i przeprowadzenie wniesiono w apelacji, zawiadomienie o wypowiedzeniu pełnomocnictwa przez poprzedniego pełnomocnika itd.

¹ Należy wskazać miejscowość i datę sporządzenia apelacji. Data powinna, co do zasady, mieścić się w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem (art. 369 § 1 KPC). Zgodnie z art. 369 § 2 KPC, jeżeli strona nie zażądała uzasadnienia wyroku w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia. W takim przypadku data powinna, co do zasady, mieścić się w terminie trzytygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji. Wyjątek wskazany w art. 505⁸ § 2 KPC dotyczy postępowania uproszczonego. Zgodnie z tym przepisem, dla strony, która zrzekła się doręczenia uzasadnienia wyroku, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia ogłoszenia wyroku. Ponadto w postępowaniu uproszczonym wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku strona może zgłosić również do protokołu bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku (art. 505⁸ § 1 KPC). Termin do wniesienia apelacji nie może być skracany przez sąd lub przewodniczącego, gdyż jest terminem ustawowym i procesowym. Możliwe jest natomiast jego przywrócenie na podstawie art. 167 KPC i n. Sposób obliczenia terminów do wniesienia apelacji następuje na podstawie przepisów prawa cywilnego (art. 165 § 1 KPC). Oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. (art. 165 § 2 KPC).

Wybrane orzecznictwo:

- 1) *Wydanie postanowienia o sprostowaniu orzeczenia nie ma wpływu na bieg terminu do zaskarżenia tego orzeczenia* (post. SN z 21.6.2012 r., III CZ 33/12, Legalis).
- 2) *Doręczenie z urzędu stronie uzasadnienia wyroku nie powoduje, iż termin ten liczony jest od dnia doręczenia wyroku z uzasadnieniem, lecz z uwagi na jednoznaczność treści art. 369 § 2 KPC, termin dwutygodniowy biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia* (post. SN z 21.4.2011 r., III SZ 1/11, Legalis).
- 3) *Termin do wniesienia apelacji jest terminem ustawowym i procesowym. Niedopuszczalne jest zatem jego skrócenie przez sąd lub przewodniczącego. Możliwe jest natomiast jego przywrócenie. Sposób obliczenia terminów do wniesienia apelacji następuje na podstawie przepisów prawa cywilnego, do których odsyła Kodeks postępowania cywilnego w art. 165 § 1. Do terminu do wniesienia apelacji ma także zastosowanie art. 165 § 2 KPC* (post. SN z 10.11.2009 r., II PZ 18/09, niepubl.).

- 4) *Niczym nieuzasadnione przekonanie profesjonalnego pełnomocnika strony o terminowości złożonego wniosku o uzasadnienie wyroku, podczas otwartego do wniesienia apelacji terminu wynikającego z art. 369 § 2 KPC, świadczy o niedochowaniu należytej staranności i dbałości o interesy strony (art. 168 § 1 KPC) (post. SN z 11.5.2009 r., I UZ 12/09, niepubl.).*
- 5) *Przepis art. 369 KPC określa termin, w jakim można wnieść apelację. Podnoszenie po upływie tego terminu nowych zarzutów natury procesowej jest spóźnione. Apelacja, podobnie jak inne środki zaskarżenia, nie może ograniczać się jedynie do szkicowego przedstawienia zarzutów natury proceduralnej, pozostawiając ich rozwinięcie kolejnym pismom procesowym, wnoszonym po upływie terminu określonego w art. 369 KPC. Oznaczałoby to bowiem niedopuszczalne przedłużanie ustawowego terminu (wyr. SN z 25.3.2009 r., V CSK 407/08, niepubl.).*
- 6) *W świetle art. 79 KPC, termin do wniesienia apelacji przez stronę, do której przystąpił interwenient uboczny, nie jest terminem do wniesienia apelacji przez interwenienta ubocznego; termin do wniesienia apelacji przez interwenienta ubocznego należy określić w odniesieniu do niego indywidualnie (post. SN z 29.11.2007 r., III CZ 51/07, Legalis).*
- 7) *Termin do wniesienia apelacji wraz z należną opłatą jest terminem ustawowym i nie może być zmieniony przez sąd. Błędne wezwanie przez sąd pełnomocnika do uiszczenia opłaty nie może wydłużyć tego terminu (post. SN z 4.10.2007 r., I UZ 24/07, Legalis).*
- 8) *Jeżeli wyrok wraz z uzasadnieniem doręczony został stronie w sobotę, to przewidziany w art. 369 § 1 KPC dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji upływa także w sobotę (art. 112, 115 KC w zw. z art. 165 § 1 KPC) (post. SN z 24.5.2007 r., V CZ 43/07, Legalis).*
- 9) *Złożenie wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu I instancji z uzasadnieniem przez jednego z powodów nie wywołuje skutków procesowych wobec pozostałych powodów, jeżeli nie łączy ich współuczestnictwo jednolite (post. SN z 30.5.2006 r., I CZ 22/06, Legalis).*
- 10) *Złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie ma wpływu na bieg terminu do złożenia apelacji (post. SN z 10.8.2005 r., I CZ 56/05, Legalis).*
- 11) *Żądanie doręczenia wyroku z uzasadnieniem może być przez stronę złożone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji wyroku co oznacza, że nie można takiego wniosku skutecznie złożyć przed ogłoszeniem (post. SN z 11.10.2002 r., I CZ 115/02, Legalis).*

² Od wyroku sądu I instancji przysługuje apelacja do sądu II instancji, jednakże apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, czyli sądu I instancji (art. 367 § 1 w zw. z art. 369 § 1 KPC). Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako I instancji – sąd apelacyjny (art. 367 § 2 KPC). Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 1 w zw. z art. 368 § 1 KPC, w apelacji należy wskazać oznaczenie sądu, do którego jest kierowana. Niezbędne jest wskazanie miejscowości, stanowiącej siedzibę właściwego sądu.

Zgodnie z art. 369 § 2 KPC, termin do wniesienia apelacji uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu II instancji.

W takim wypadku sąd ten niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok.

³ Należy wskazać wydział odpowiedni w danym stanie faktycznym (zob. art. 12, 16 i 18 USP, a także § 17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23.2.2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz.U. Nr 38, poz. 249 ze zm.). Poszczególne wydziały sądu oznacza się kolejnymi liczbami rzymskimi (§ 16 wyżej wymienionego rozporządzenia). Wskazówką przy wpisywaniu wydziału sądu I instancji jest fakt, że w orzeczeniach, na aktach spraw sądowych oraz na pismach wychodzących z poszczególnych wydziałów sądu, oprócz sygnatury akt i nazwy sądu, podaje się również nazwę wydziału (§ 5 wyżej wymienionego rozporządzenia).

⁴ Należy wskazać adres właściwego sądu.

⁵ Zobacz uwagi w przypisie nr 2. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok (art. 369 § 1 KPC).

⁶ Należy wskazać sąd, który wydał zaskarżony wyrok. Zobacz też uwagi w przypisie nr 3.

⁷ Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 1 KPC w zw. z art. 368 § 1 KPC, apelacja powinna zawierać imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników. W apelacji należy wskazać zarówno pozwanego jak i powoda. Jeżeli w charakterze strony procesowej występuje kilka podmiotów (współuczestnictwo procesowe), należy wskazać je wszystkie. Jeżeli dla którejś ze stron ustanowiono pełnomocnika procesowego, należy go oznaczyć. Niezbędne jest dodatkowo wskazanie imienia i nazwiska przedstawiciela ustawowego, gdy strona nie ma zdolności procesowej i działa przez niego.

⁸ Zgodnie z art. 126 § 2 i § 2¹ KPC, gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz: oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników, numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania. Dalsze pisma procesowe, poza elementami określonymi w art. 126 § 1 KPC, powinny zawierać sygnaturę akt. Apelacja nie jest pierwszym pismem w sprawie, w związku z czym nie jest konieczne wskazywanie m.in. adresów ww. osób. Jeżeli jednak którykolwiek z adresów/siedzib został zmieniony w toku postępowania, należy wskazać nowy adres/siedzibę. Jeżeli pełnomocnik procesowy został ustanowiony dopiero na etapie wniesienia apelacji, należy wskazać jego dane adresowe. Do apelacji należy dołączyć pełnomocnictwo, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem nie złożył pełnomocnictwa (art. 126 § 3 KPC z wyjątkiem wskazanym w art. 126 § 3¹ KPC).

⁹ Zobacz uwagi w przypisie nr 7.

¹⁰ Zobacz uwagi w przypisie nr 8.

¹¹ Należy wskazać sygnaturę akt nadaną sprawie przed sądem I instancji. Sygnatura akt wskazana jest np. w wyroku sądu I instancji.

¹² Zgodnie z art. 368 § 2 KPC, w sprawach o prawa majątkowe należy oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia. Wartość ta może być oznaczona na kwotę wyższą od wartości przedmiotu sporu wskazanej w pozwie jedynie wtedy, gdy powód rozszerzył powództwo lub sąd orzekł ponad żądanie. Wartość przedmiotu zaskarżenia to kwota wyrażająca wartość zaskarżoną przez apelującego. Jeżeli wyrok jest skarżony w całości, to wartość przedmiotu zaskarżenia, co do zasady, powinna odpowiadać wartości przedmiotu sporu wskazanej w pozwie. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy powód rozszerzył powództwo (art. 193 KPC) albo jeżeli sąd I instancji – mimo zakazu wyrażonego w art. 321 § 1 KPC – wykroczył poza granice żądania i orzekł o świadczeniu w większym rozmiarze niż zgłoszone przez powoda. W przypadku skarżenia wyroku w części, wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnicę pomiędzy wartością przedmiotu sporu a wartością części niezaskarżonej.

Zgodnie z art. 368 § 2 zd. 3 KPC, przy obliczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia przepisy art. 19–24 i 25 § 1 KPC stosuje się odpowiednio. Zatem wartość przedmiotu zaskarżenia oblicza się tak jak wartość przedmiotu sporu. W przypadku skarżenia wyroku w sprawie o roszczenie pieniężne, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 19 § 1 w zw. z art. 368 § 2 zd. 3 KPC). Do wartości przedmiotu zaskarżenia nie wlicza się odsetek (o ile nie zostały skapitalizowane), pożytków i kosztów, żądanych obok roszczenia głównego (art. 20 w zw. z art. 368 § 2 zd. 3 KPC). W przypadku kumulacji roszczeń, należy zliczyć wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 21 w zw. z art. 368 § 2 zd. 3 KPC). W sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się stosuje się art. 22 KPC. „Przez świadczenie, o którym mowa w art. 22, należy rozumieć świadczenie oparte na jednolitej podstawie prawnej, o w miarę zbliżonej wartości, powtarzające się w odstępach czasu dających się określić (np. świadczenia z tytułu alimentów, rent, dożywocia, emerytur itp.)” (tak Komentarz do art. 22 KPC, K. Piasecki, Legalis 2010). Artykuł 22 KPC dotyczy prawa do świadczeń jeszcze niewymagalnych (tak M. Manowska, Wybrane zagadnienia z zakresu procedury cywilnej, Warszawa 2009, s. 13). W sprawach o istnienie, unieważnienie albo rozwiązanie umowy najmu lub dzierżawy, o wydanie albo odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy, zastosowanie znajdzie art. 23 KPC. W sprawach o wydanie nieruchomości posiadanej na podstawie tytułu innego niż najem lub dzierżawa (np. użytkowanie (art. 252 KC), zastaw (art. 306 KC) – zob. Komentarz do art. 23² KPC, A. Zieliński, K. Flağa-Gieruszyńska, Legalis 2011), użyczenie (art. 710 i n. KC – zob. M. Manowska, Wybrane zagadnienia z zakresu procedury cywilnej, Warszawa 2009, s. 13) lub gdy nieruchomość jest posiadana bez tytułu prawnego (art. 222 § 1 KC) stosuje się art. 23² KPC. W sprawach pracowniczych zob. art. 23¹ KPC, natomiast w sprawach o zabezpieczenie, zastaw lub hipotekę zob. art. 24 KPC. Artykuł 368 § 2 zd. 3 KPC odsyła jedynie do art. 25 § 1 KPC, co należy odczytywać w ten sposób, iż wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana w ape-

lacji może podlegać badaniu z urzędu na każdym etapie (tak *M. Manowska*, Wybrane zagadnienie z zakresu procedury cywilnej, Warszawa 2009, s. 11,12, która wskazuje, że „badanie wartości przedmiotu zaskarżenia może odbywać się tylko na płaszczyźnie określonej w art. 368 § 2 KPC (...). Ponadto kontrola wartości przedmiotu zaskarżenia odbywa się w aspekcie zgodności jej wskazania z regulacjami określonymi w art. 19–24 KPC”).

W apelacji, w której kwestionuje się rozstrzygnięcie sądu I instancji w odniesieniu do powództwa głównego, jak i powództwa wzajemnego, wskazuje się dwie wartości przedmiotu zaskarżenia, tj. odrębnie w zakresie powództwa głównego i wzajemnego. Z art. 368 § 2 KPC wynika, że oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia dotyczy spraw o prawa majątkowe.

Zgodnie z art. 126¹ § 3 KPC, wartość przedmiotu zaskarżenia podaje się w zł, zaokrąglając w górę do pełnego złotego.

Artykuł 368 § 2 KPC stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 126¹ § 1 KPC. Niewskazanie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia, gdy jest to wymagane, stanowi błąd formalny, podlegający uzupełnieniu na podstawie art. 370 lub 373 KPC. Oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji ma ponadto zwykle na celu ustabilizowanie przedmiotu sporu i zakresu zaskarżenia oraz ponoszenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wybrane orzecznictwo:

1. *W sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zd. 1 i 2 KPC) ustala się na podstawie art. 22 KPC w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych na podstawie art. 19 § 1 KPC. W razie dochodzenia świadczeń przyszłych i zaległych stosuje się art. 21 KPC (uchwała SN z 18.10.2012 r., III UZP 3/12, Legalis).*
2. *W sprawie o roszczenie pieniężne zaskarżenie apelacją braku rozłożenia na raty wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi wskazana przez skarżącego kwota, określająca wartość jego naruszonego interesu prawnego (post. SN z 21.6.2012 r., III CZP 35/12, Legalis).*
3. *Wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji, w myśl art. 25 § 1 i 2 KPC pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym (post. SN z 23.5.2012 r., III CZ 21/12, Legalis).*
4. *Odesłania do odpowiedniego zastosowania w celu oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, zarówno w apelacji, jak i w skardze kasacyjnej, przepisów o „wartości przedmiotu sporu” nie można rozumieć jako uprawnienia do ponownego oznaczania wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek skargi kasacyjnej, według reguł z art. 19 i n. KPC, w sposób prowadzący do zmiany ustalonej już wartości przedmiotu sporu (post. SN z 8.8.2012 r., III CZ 59/12, Legalis).*
5. *Wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być podana dowolnie, tak aby uzyskać prawo do wniesienia skargi kasacyjnej. Wartość ta pozostaje ściśle związana z konkretnym postępowaniem sądowym jako wypadkowa wartości dochodzonego roszczenia. Wartość ta może być oznaczona na kwotę wyższą od wartości przedmiotu sporu wskazanej w pozwie jedynie wtedy, gdy powód rozszerzył powództwo lub sąd orzekł ponad żądanie. Podanie wartości przedmiotu zaskarżenia z naruszeniem reguł procedury cywilnej (art. 19–24 KPC) nie jest wiążące (post. SN z 29.11.2010 r., II PZ 36/10, niepubl.).*

2. W sprawach o roszczenia negatoryjne dotyczące nieruchomości wartość przedmiotu sporu określa art. 23² KPC stosowany odpowiednio (post. SA Gdańsk z 10.8.2010 r., I ACz 1079/10).
7.
 1. Regulacja procesowa wartości przedmiotu zaskarżenia stanowi pochodną wartości przedmiotu sporu. Zgodnie z art. 19 KPC, wartość przedmiotu sporu stanowi dochodzona w tym postępowaniu kwota pieniężna.
 2. Wartość przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym i odpowiednio kasacyjnym nie może być wyższa niż wartość przedmiotu sporu. Wartość ta pozostaje ściśle związana z konkretnym postępowaniem sądowym jako wypadkowa wartości dochodzonego roszczenia (post. SN z 7.4.2010 r., I UZ 12/10).
8. Sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej, podobnie jak pozostałe tzw. sprawy działowe (o dział spadku, o zniesienie współwłasności) skupiają wiele różnorodnych kwestii prawnych oraz dotyczą zróżnicowanych, często sprzecznych, interesów majątkowych uczestników. Z natury tych spraw wynika jednak, że interesy poszczególnych uczestników postępowania ograniczają się – w wymiarze majątkowym – do wysokości udziałów w poddawany podziałowi majątku. Z tego względu w orzecznictwie przyjmuje się, że w wypadku zaskarżenia postanowienia co do istoty sprawy, na podstawie którego sąd dokonał podziału majątku wspólnego (działu spadku, zniesienia współwłasności) wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza z reguły nie wartość całego dzielonego majątku, ale wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego środek odwoławczy dotyczy. Oznacza to, że w wymienionych sprawach wartość przedmiotu zaskarżenia w zasadzie nie może przekraczać wartości udziału należącego do uczestnika wnoszącego kasację. Tylko wyjątkowo, gdy uczestnik podważa samą zasadę podziału albo gdy zaskarża rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń dochodzonych z tytułu posiadania rzeczy wspólnej lub tytułem zwrotu pożytków albo rozliczenia nakładów, wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (post. SN z 3.6.2009 r., IV CSK 107/09, Legalis).
9.
 1. Pełnienie przez lokal socjalny i uprawnienie do niego funkcji polegającej na zapewnieniu minimum poszanowania godności człowieka nie budzi wprawdzie wątpliwości, lecz stąd nie można wywodzić wniosku o niemajątkowym charakterze sprawy o eksmisję – ani w części dotyczącej orzeczenia o uprawnieniu do lokalu socjalnego, ani tym bardziej w ogóle.
 2. Jeżeli powód dochodzi opróżnienia lokalu mieszkalnego, to sprawa ma – także wtedy, gdy sąd jest obowiązany orzec co do uprawnienia do lokalu socjalnego (art. 14 ustawy z 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego) – charakter majątkowy, nie wyłączając części dotyczącej tego orzeczenia, i stosują się do niej, również w tej części, przepisy o obliczaniu wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawach o wydanie przedmiotu najmu (post. SN z 8.1.2009 r., I CZ 112/08, niepubl.).
10. Wartość przedmiotu zaskarżenia może być niższa od podanej wartości przedmiotu sporu, co będzie miało miejsce wówczas, gdy apelacją zaskarżono jedynie część rozstrzygnięcia sądu o żądaniu pozwu stanowiącego podstawę wskazania wartości przedmiotu sporu. W przypadku, gdy przedmiotem zaskarżenia apelacją jest rozstrzygnięcie w sprawie

- o prawa majątkowe, dotyczące całości żądania zawartego w pozwie, co do zasady, wartość przedmiotu zaskarżenia podana w apelacji powinna odpowiadać wartości przedmiotu sporu podanej w pozwie (post. SN z 14.11.2008 r., I CZ 102/08, niepubl.).*
11. *Apelacja, w której kwestionuje się rozstrzygnięcie sądu I instancji w odniesieniu do powództwa głównego, jak i powództwa wzajemnego, podlega opłacie sądowej będącej sumą opłat obliczonych osobno od wartości przedmiotu zaskarżenia dla każdego z tych powództw (post. SN z 15.5.2007 r., V CZ 35/07).*
 12. *W sprawie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach płacy w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę na czas nieokreślony w tej części (w szczególności w zakresie prawa do nagrody jubileuszowej, dodatku za staż pracy oraz specjalnego wynagrodzenia za wieloletnią pracę bezpośrednio w produkcji), podstawą prawną określenia wartości przedmiotu sporu jest art. 231, a nie art. 22 KPC (post. SN z 19.1.2006 r., III PZ 14/05, OSNAPiUS 2007, Nr 1–2, poz. 18).*
 13.
 1. *W sprawach, w których wierzyciel na podstawie art. 527 KC dochodzi uznania czynności dokonanej z jego pokrzywdzeniem za bezskuteczną, powództwo w istocie zmierza do zabezpieczenia przysługującej mu wierzytelności. Uznanie czynności za bezskuteczną prowadzi bowiem w konsekwencji do zabezpieczenia możliwości zaspokojenia tej wierzytelności. Skoro zaś w sprawach o zabezpieczenie wartością przedmiotu sporu, zgodnie z art. 24 KPC, jest wartość (suma) wierzytelności stanowiącej przedmiot zabezpieczenia, to w sprawie, w której podstawą powództwa jest art. 527 KC, wartością przedmiotu sporu jest wysokość wierzytelności, której ochrony domaga się powód.*
 2. *Nie znajduje zaś żadnej podstawy prawnej pogląd, iż przy obliczaniu wartości przedmiotu sporu na podstawie art. 24 KPC nie ma zastosowania art. 20 KPC. Żadne względy nie przemawiają bowiem za tym, aby przez sumę wierzytelności, o jakiej mowa w art. 24 KPC, rozumieć wbrew wyraźnej dyspozycji art. 20 KPC, także odsetki i koszty żądane obok roszczenia głównego. Suma wierzytelności to więc nic innego jak tylko wysokość wierzytelności, której zabezpieczenia domaga się powód.*
 3. *Nie można podzielić poglądu, że jeżeli powód domaga się uznania za bezskuteczne dwu czynności prawnych dokonanych przez pozwanych, to dochodzi w pozwie kilku roszczeń, w rozumieniu art. 21 KPC. Przedmiotem zabezpieczenia jest jedna wierzytelność i to jest przedmiot powództwa. Bez znaczenia więc dla określenia wartości przedmiotu sporu w takiej sytuacji jest, czy powód w tym celu żąda uznania za bezskuteczną jedną, czy kilka czynności, których pozwani dokonali z jego pokrzywdzeniem. Wykładnia przepisów prawa, w tym szczególnie przepisów proceduralnych, musi opierać się na ścisłym ich pojmowaniu z uwzględnieniem wykładni językowej, systemowej i celowościowej. W żadnym razie nie można zaś, poprzez swoiste rozumienie użytych w przepisach określeń, wykorzystywać jej dla doraźnych celów procesowych, przykładowo dla wskazania, iż w danej sprawie przysługuje stronie określony środek zaskarżenia (post. SN z 25.11.2005 r., V CZ 137/05, Legalis – zob. też wybrane orzecznictwo przy Wzorze pozwu).*
 14. *Przy oznaczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia nie sumuje się należności dochodzonych pozwem głównym i wzajemnym (post. SN z 22.3.1999 r., II CZ 9/99, niepubl.).*

15. *Przepis art. 21 KPC nakazujący przy kumulacji roszczeń przyjmować za podstawę obliczenia wpisu ogólną wartość połączonych roszczeń, nie odnosi się do żądań ewentualnych i alternatywnych* (post. SN z 20.4.1966 r., I CZ 29/66, OSP 1967, Nr 2, poz. 36).

¹³ Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 1 w zw. z art. 368 § 1 KPC, w apelacji powinno znaleźć się oznaczenie rodzaju pisma, tj. zatytułowanie pisma „apelacja” oraz wskazanie od której strony pochodzi, np. „apelacja pozwanego”, „apelacja powoda”, „apelacja pozwanych”, „apelacja powodów”, „apelacja powoda/pozwanego wzajemnego” itd.

Apelacja przysługuje od każdego wyroku sądu I instancji, w tym wyroku końcowego, wstępnego, częściowego, łącznego i uzupełniającego. Jednak wobec wyroku zaocznego apelacja przysługuje jedynie powodowi, ponieważ pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw (art. 344 § 1 KPC). Jeżeli strona ma zamiar skarżyć jedynie rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w wyroku, powinna wnieść zażalenie (art. 394 § 1 pkt 9 KPC), jeżeli natomiast jednocześnie z kosztami procesu skarży orzeczenie co do istoty sprawy, właściwym środkiem zaskarżenia jest apelacja.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Od wyroku, który nie został prawidłowo ogłoszony, jako od wyroku nieistniejącego, apelacja nie przysługuje* (wyr. SN z 30.11.2007 r., IV CNP 111/07, Legalis).
2. *Dopuszczalne jest zaskarżenie apelacją zawartego w wyroku sądu I instancji orzeczenia o częściowym umorzeniu postępowania, jeżeli jednocześnie zostaje zaskarżone orzeczenie co do istoty sprawy* (post. SN z 31.8.2006 r., I CZ 64/06, Legalis).
3. *Nie można oprzeć apelacji na zarzucie, że sąd nie orzekł o całości żądania strony. W takim wypadku stronie przysługuje wniosek o uzupełnienie wyroku lub prawo wytoczenia odrębnego powództwa* (post. SN z 10.11.2009 r., II PZ 19/09, Legalis).

¹⁴ Zgodnie z art. 368 § 1 pkt 1 KPC, w apelacji należy oznaczyć wyrok, od którego jest wniesiona. Wskazanie daty otrzymania wyroku wraz z uzasadnieniem ma na celu potwierdzenie, iż apelacja jest wnoszona w ustawowym terminie z art. 369 § 1 KPC (chyba że w danym stanie faktycznym nie zażądano sporządzenia uzasadnienia). Co do zasady, data apelacji (zob. wskazówki w przypisie nr 1) powinna uwzględniać datę otrzymania wyroku wraz z uzasadnieniem, ewentualnie – jeżeli nie zażądano sporządzenia uzasadnienia – datę ogłoszenia sentencji wyroku w sprawie. Zgodnie z art. 133 § 3 KPC, jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. Jednak gdy stroną jest Skarb Państwa, pisma procesowe lub orzeczenia doręcza się zawsze organowi uprawnionemu do reprezentowania przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism (zob. art. 133 § 3 zd. 2 KPC w zw. z art. 133 § 2 KPC). Jeżeli stroną jest osoba fizyczna, doręczenia dokonuje się jej osobiście, a gdy nie ma ona zdolności procesowej – jej przedstawicielowi ustawowemu (art. 133 § 1 KPC). Pisma procesowe lub orzeczenia dla osoby prawnej, jak również dla organizacji, która nie ma osobowości prawnej, doręcza się organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism (art. 133 § 2 KPC). Pisma procesowe dla przedsiębiorców i wspólników spółek handlowych, wpisanych

do rejestru sądowego, doręcza się na adres podany w rejestrze, chyba że strona wskazała inny adres dla doręczeń. Jeżeli ostatni wpisany adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, adres wykreślony jest uważany za adres podany w rejestrze (art. 133 § 2a KPC). Powyższe zasady doręczeń dotyczą także doręczania wyroku wraz z uzasadnieniem, co z kolei może mieć wpływ na obliczanie terminu do wniesienia apelacji.

¹⁵ Jeżeli pełnomocnik przedtem złożył już odpowiednie pełnomocnictwo, zwrot „pełnomocnictwo w załączeniu” zastępuje się zwrotem, np. „pełnomocnictwo w aktach sprawy”.

¹⁶ Zgodnie z art. 368 § 1 pkt 1 KPC, w apelacji należy wskazać, czy wyrok zaskarżony jest w całości czy w części. Jeżeli wyrok jest zaskarżany w części, należy dokładnie wskazać, o którą część chodzi. Nie jest wystarczające jedynie odniesienie się do danego punktu wyroku. Należy pamiętać, że z zakresem zaskarżenia powinny korespondować wnioski apelacji. Apelację można wnieść jedynie od wyroku istniejącego, dlatego w przypadku, gdy sąd pominął niektóre żądania pozwu lub nie orzekł całości roszczenia, przysługuje wniosek o uzupełnienie wyroku (art. 351 KPC) lub ponowne powództwo, a nie apelacja (zob. *H. Dolecki* (red.), *Komentarz do art. 367 KPC*, Warszawa 2010).

Wybrane orzecznictwo:

1. Pojęcia „granice apelacji” i „granice zaskarżenia” nie są tożsame. Pojęcie granic zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym należy rozumieć zgodnie z art. 368 § 1 pkt 1 KPC. Chodzi tu zatem o wskazanie podmiotowych i przedmiotowych granic zaskarżenia wyroku sądu I instancji, co sprowadza się do wskazania, czy w apelacji wyrok skarżony jest w całości, czy tylko w części, a jeżeli w części, to w jakiej. Szerszym pojęciem jest pojęcie granic apelacji, gdyż – poza granicami zaskarżenia – jej granice wyznaczają także przytoczone zarzuty, niekiedy nowe fakty i dowody, a także wnioski apelacyjne (art. 368 § 1 pkt 2–5 KPC) (wyr. SN 11.4.2008 r., II CSK 615/07, *Legalis*).
2. Granice apelacji, w rozumieniu przepisu art. 378 § 1 KPC, należy wiązać z treścią art. 368 § 1 KPC, który w § 1 pkt 1 określa wymóg oznaczenia wyroku oraz wskazanie, czy jest on zaskarżony w całości czy w części. Przepisy dotyczące apelacji nie mówią zatem o rozpoznawaniu sprawy w granicach podniesionych przez skarżącego zarzutów. Wynika to z istoty rozwiązań dotyczących apelacji. W odróżnieniu od podstaw kasacji, zarzuty apelacji nie wiążą sądu i nie wyznaczają granic apelacji (post. SN z 16.6.2004 r., I CZ 40/04, *niepubl.*).
3. W sytuacji, gdy zaskarżony apelacją wyrok zasądza od pozwanego różne kwoty tytułem renty skapitalizowanej za poszczególne okresy z odsetkami od zróżnicowanych kwot, wymienionych w kilkudziesięciu kolumnach, naliczanymi od dnia pierwszego każdego następującego po sobie miesiąca, rzeczą apelanta, który zaskarża takie rozstrzygnięcie częściowo, jest wskazanie ponad jaką z poszczególnych zasądzonych kwot i jakiego okresu zaskarżenie dotyczy. Stwierdzenie, że zaskarżenie dotyczy „części przekraczającej łącznie kwotę ponad 11 829,24 zł wraz z odsetkami...” nie spełnia wymogu określenia zakresu zaskarżenia (post. SN z 8.5.2003 r., II CZ 35/03, *niepubl.*).
4. Zaskarżenie wyroku w całości jest jednoznaczne z żądaniem jego zmiany lub uchylenia w całości (art. 368 § 1 pkt 1 KPC). Natomiast zaskarżenie wyroku w części powoduje

konieczność wyjaśnienia zakresu zaskarżenia we wniosku apelacyjnym (art. 368 § 1 pkt 5 KPC), (post. SN z 24.5.2007 r., II PZ 17/07, OSNP 2008, Nr 15–16, poz. 226).

5. *Apelacja zaskarzająca orzeczenie nieistniejące podlega odrzuceniu, gdyż założeniem apelacji jest istnienie wyroku, tak więc wyrok może być zaskarżony tylko w takiej części, w jakiej istnieje czy to wtedy, gdy uwzględni powództwo, czy też wtedy, gdy oddala powództwo (wyr. SA w Katowicach z 17.3.2005 r., I ACa 1627/04, niepubl.).*

¹⁷ Gdy wyrok jest zaskarżony przez powoda w postępowaniu nakazowym (art. 496 KPC).

¹⁸ Gdy wyrok jest zaskarżony przez pozwanego w postępowaniu nakazowym (art. 496 KPC).

¹⁹ Gdy apelacja jest wnoszona od wyroku wydanego w postępowaniu upominawczym, w tym bowiem postępowaniu, w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. W pozostałej części nakaz zapłaty ma skutki prawomocnego wyroku (art. 504 § 2 i art. 505 KPC). Apelację wnosi się od wyroku, nie od nakazu zapłaty.

Wybrane orzecznictwo:

1. *W postępowaniu upominawczym w ogóle nie może dojść do uchylecia nakazu zapłaty, bowiem, zgodnie z art. 505 KPC, nakaz taki traci moc w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu (wyr. SN z 13.1.2005 r., III CK 155/04, niepubl.).*

²⁰ Zgodnie z art. 368 § 1 pkt 2 KPC, apelacja powinna zawierać zwięzłe przedstawienie zarzutów. Zarzuty stanowią przyczyny, z powodu których apelujący żąda uchylecia lub zmiany wyroku, a które dotyczą nieprawidłowości zaistniałych w trakcie postępowania przed sądem I instancji lub w zakresie samego orzeczenia. Zarzuty mogą dotyczyć naruszenia przepisów postępowania lub naruszenia przepisów prawa materialnego. Przedmiotem zarzutu może być także nierozpoznanie istoty sprawy, co do zasady, jest wywodzone z naruszenia przepisów prawa procesowego (np. art. 224, 232, 233 KPC). Podstawę apelacji mogą też stanowić nowe fakty i dowody, jeżeli ich powołanie w postępowaniu przed sądem I instancji nie było możliwe albo potrzeba powołania się na nie wynika później. Zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ KPC, apelację wnoszoną w postępowaniu uproszczonym można oprzeć na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (w tym tzw. błąd subsumcji), lub naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Artykuł 505¹¹ § 2 KPC odnosi się do sytuacji, w której apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem I instancji.

W apelacji w pierwszej kolejności wskazuje się zarzuty procesowe, następnie materialne. Jeżeli naruszenie prawa procesowego skutkuje nieważnością postępowania, zarzut w tym zakresie należy sformułować na początku, jako najdalej idący.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Przepis art. 369 KPC określa termin, w jakim można wnieść apelację. Podnoszenie po upływie tego terminu nowych zarzutów natury procesowej jest spóźnione. Apelacja, podobnie jak inne środki zaskarżenia, nie może ograniczać się jedynie do szkicowego*

przedstawienia zarzutów natury proceduralnej, pozostawiając ich rozwinięcie kolejnym pismom procesowym, wnoszonym po upływie terminu określonego w art. 369 KPC. Oznaczałoby to bowiem niedopuszczalne przedłużanie ustawowego terminu (wyr. SN z 25.3.2009 r., V CSK 407/08, niepubl.).

2. „Zarzutem”, w rozumieniu art. 368 § 1 pkt 2 KPC, jest określone twierdzenie apelującego, że zaskarżony wyrok sądu I instancji jest w pewnym aspekcie wadliwy i z tego powodu wymaga uchylecia. Podniesione w apelacji zarzuty współkształtują pojęcie „granic apelacji” w art. 378 § 1 KPC, a zarazem, że powinny one odnosić się do sprecyzowanych uchybień sądu, przede wszystkim do błędów prawa, jakkolwiek – skoro postępowanie apelacyjne stanowi dalszy ciąg merytorycznego sądenia sprawy – skarżący może również zarzucać skarżonemu orzeczeniu określone uchybienia w zakresie ustaleń faktycznych mających znaczenie dla rozstrzygnięcia (np. uznanie określonych faktów za wykazane bądź za nieudowodnione, niewłaściwie przeprowadzoną ocenę dowodów lub sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego) (wyr. SN z 14.2.2008 r., II CSK 532/07, niepubl.).
3. Sąd II instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchw. SN (7) z 31.1.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).
4. W art. 368 § 1 pkt 2 i 3 KPC ustawodawca posłużył się sformułowaniem „zarzut”, a nie podstawa apelacji, co nie pozostaje bez znaczenia, ponieważ pojęcie zarzutu jest węższe od pojęcia podstawy. Zarzutem apelacji więc może być każda wada orzeczenia, której istnienie – zdaniem skarżącego – uzasadnia zaskarżenie orzeczenia sądu I instancji (post. SN z 11.1.2007 r., II CZ 118/06, niepubl.).

²¹ Zarzuty skutkujące nieważnością postępowania wskazuje się jako pierwsze, gdyż są najdalej idące. Uwzględnienie zarzutu nieważności postępowania doprowadzi do uchylecia wyroku na podstawie art. 386 § 2 lub 3 KPC. Strona formułująca zarzut nieważności postępowania z art. 379 KPC nie ma obowiązku wykazywać się uprzednim złożeniem zastrzeżenia co do uchybienia przepisom postępowania w trybie art. 162 KPC. Wady postępowania skutkujące jego nieważnością sąd bierze pod uwagę z urzędu na każdym etapie sprawy (zob. jednak art. 1099 KPC).

²² Ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

Wybrane orzecznictwo:

1. Jeżeli wydanie wyroku i jego ogłoszenie następuje w innym dniu niż określony w delegacji sędziego do sądu okręgowego, skład sądu orzekającego jest sprzeczny z przepisami i powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 KPC) (post. SN z 9.12.2010 r., IV CSK 193/10, niepubl.).
2. Nie zachodzi nieważność postępowania, gdy sąd w składzie właściwym ponownie przeprowadził dowód uprzednio przeprowadzony w składzie niewłaściwym (art. 379 pkt 4 KPC) (uchw. SN z 9.6.2010 r., III PZP 1/10, niepubl.).

²³ M. Manowska, Postępowanie cywilne. Kazusy, Warszawa 2009, s. 217.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Bez wyjaśnienia, czy strona otrzymała odpis opinii biegłego nie jest możliwe zamknięcie rozprawy i wydanie wyroku. Rozprawa winna ulec odroczeniu na podstawie art. 214 KPC. Pozbawienie strony możliwości wypowiedzenia się co do przeprowadzonego przez sąd dowodu oznacza takie naruszenie zasad postępowania, które musi być ocenione jako pozbawienie możliwości obrony jej praw prowadzące do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 w zw. z art. 391 § 1 KPC) (wyr. SN z 5.5.2010 r., I UK 336/09, Legalis).*
2. *Sytuacja opisana w art. 379 pkt 5 KPC ma miejsce wówczas, gdy dochodzi do całkowitego pozbawienia możliwości obrony praw, a nie tylko do jej utrudnienia wynikającego na przykład z działania przez stronę bez pomocy fachowego pełnomocnika. W okolicznościach sprawy, w której istotą sporu są ustalenia faktów odnoszących się do stanu zdrowia i zdolności do pracy, brak fachowego pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym nie może być uznany za powodujący pozbawienie strony możliwości obrony jej praw (wyr. SN z 7.4.2010 r., I UK 343/09, Legalis).*
3. *Nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważność postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 KPC).*
4. *Nawet w sytuacji, w której udział w rozprawie nie jest obowiązkowy i gdy strona została pouczona, że długotrwała przeszkoda w stawieniu się na rozprawę nie stanowi podstawy do jej odroczenia, termin rozprawy powinien być wyznaczony z uwzględnieniem wymogów z art. 149 § 2 KPC. Niezachowanie tego terminu w sytuacji, w której bezpośrednio po zamknięciu tak wyznaczonej rozprawy zapadł wyrok, stanowi o naruszeniu art. 149 § 2 KPC ze skutkiem w postaci nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 KPC).*
5. *Pominięcie wniosku dowodowego nie prowadzi w żadnym wypadku do nieważności postępowania, a jedynie może stanowić o uchybieniu procesowym, jednak w takim wypadku rzeczą skarżącego jest wykazanie wpływu takiego uchybienia na rozstrzygnięcie sprawy (wyr. SN z 3.2.2010 r., II CSK 404/09, Legalis).*

²⁴ Zobacz też art. 17 z wyjątkiem pkt 4, art. 477⁸ § 1, art. 479²⁸, 479³⁶, 479⁴⁶, 479⁵⁷, 479⁶⁸, 544, 567¹, 691¹ KPC.

²⁵ Strona formułująca zarzut naruszenia prawa procesowego, który nie skutkuje nieważność postępowania powinna, co do zasady, wykazać, że złożyła uprzednio zastrzeżenie co do uchybienia przepisom postępowania w trybie art. 162 KPC albo uprawdopodobnić, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy, np. jeśli zarzuca błędną ocenę dowodów wynikającą z uzasadnienia wyroku (zob. art. 162 KPC). Pomiędzy rozstrzygnięciem sądu a naruszeniem przepisów procesowych musi zachodzić związek przyczynowy, który to związek należy wykazać w apelacji. Naruszenie przepisów postępowania może dotyczyć również postanowień sądu

I instancji (zwłaszcza dowodowych), które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na wynik sprawy (art. 380 KPC).

Wybrane orzecznictwo:

1. *Oddalenie przez sąd wniosku dowodowego zgłoszonego przez stronę może być kwestionowane w apelacji, o ile strona zgłosi zastrzeżenie w trybie art. 162 KPC. Nieobecność strony na rozprawie, o której była prawidłowo powiadomiona nie może usprawiedliwić braku zgłoszenia zastrzeżenia, skoro obecność strony na rozprawie zależy jedynie od jej woli* (wyr. SA w Lublinie z 14.5.2013 r., I ACa 86/13, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).
2. *Prekluzja przewidziana w art. 162 KPC odnosi się tylko do uchybień popełnionych przez sąd przy podejmowaniu czynności procesowych. Do uchybień takich można by więc zaliczyć pominięcie przez sąd dowodu zgłoszonego przez stronę, jeżeli znalazło to wyraz w wydaniu postanowienia oddalającego wniosek o przeprowadzenie dowodu, gdyż dopiero wówczas możliwe jest zgłoszenie zastrzeżeń, mogących prowadzić do zmiany stanowiska sądu. Zgodnie bowiem z art. 240 § 1 KPC, sąd nie jest związany swoim postanowieniem dowodowym i „stosownie do okoliczności” może je uchylić lub zmienić. Inaczej ma się rzecz, jeżeli sąd pomija wniosek dowodowy bez wydania postanowienia, ponieważ w takim wypadku nie dochodzi do ogłoszenia stanowiska sądu, które mogłoby być poddane kontroli i w razie potrzeby zweryfikowane; innymi słowy, nie dochodzi do podjęcia przez sąd czynności procesowej. Gdyby przyjąć, że prekluzja zarzutów odnosi się również do tego rodzaju uchybień, konieczne byłoby wyprzedzające zwracanie uwagi na niepopelnione jeszcze uchybienia, co nie wydaje się rozwiązaniem prawidłowym, a przede wszystkim zgodnym z celem regulacji zawartej w art. 162 KPC* (wyr. SN z 17.4.2013 r., I CSK 447/12, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).
3. *Celem regulacji zawartej w art. 162 KPC jest m.in. zapobieganie niełojalności procesowej przez zobligowanie stron do zwracania na bieżąco uwagi sądu na uchybienia procesowe w celu ich niezwłocznego wyeliminowania i niedopuszczenie do celowego tolerowania przez strony takich uchybień z zamiarem późniejszego wykorzystania ich w środkach odwoławczych* (wyr. SN z 10.2.2010 r., V CSK 234/09, OSNC-ZD 2010, Nr 4, poz. 102).
4. *Strona nie traci prawa powoływania się w dalszym toku postępowania na uchybienia sądu polegające na pominięciu wniosku o przeprowadzenie dowodu, jeżeli sąd nie wydał postanowienia oddalającego ten wniosek* (art. 162 KPC) (wyr. SN z 24.9.2009 r., IV CSK 185/09, OSNC 2010, Nr 65, poz. 179).
5. *Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd I instancji przepisom postępowania, polegającego na wydaniu postanowienia, które może być zmienione lub uchylone stosownie do okoliczności, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie w toku posiedzenia, a w razie nieobecności – na najbliższym posiedzeniu, chyba że niezgłoszenie zastrzeżenia nastąpiło bez jej winy* (art. 162 KPC) (uchw. SN z 27.10.2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006, Nr 9, poz. 144).

²⁶ W przypadku, gdy sąd I instancji oddalił wniosek dowodowy, zasadne wydaje się sformułowanie w apelacji wniosku z art. 380 KPC.

²⁷ Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce w sytuacji, gdy sąd w ogóle nie rozpoznaje sprawy merytorycznie, np. kiedy uwzględni zarzut przedawnienia, braku legitymacji czynnej, przedwczesności powództwa, zawisłości sporu, powagi rze-

czy osądzonej. Innym przykładem jest uznanie za niedopuszczalne przekształcenia przedmiotowego powództwa i orzeczenie jedynie w zakresie pierwotnie zgłoszonym.

²⁸ M. Manowska, *op. cit.*, s. 228.

²⁹ **Wybrane orzecznictwo:**

1.

1. Art. 445 § 1 KC umożliwia ustalenie zadośćuczynienia bez potrzeby sięgania do art. 322 KPC.

2. Uprawnienie sądu do szacunkowego określenia wysokości należnego odszkodowania powstaje jedynie wtedy, kiedy nie tylko bezsporny jest fakt poniesienia szkody, ale także wykazane zostaną podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej podmiotu, przeciwko któremu kierowane jest roszczenie (wyr. SN z 17.11.2010 r., I CSK 671/09, niepubl.).

2. W przypadku obliczania renty z tytułu zwiększonych potrzeb, sąd nie jest zobowiązany do drobiazgowej dokładności. W tym zakresie powinien się kierować wskazaniem z art. 322 KPC (wyr. SN z 3.11.2009 r., II CSK 249/09, Legalis).

³⁰ Jeżeli sprawa jest prowadzona w postępowaniu odrębnym nakazowym, należy sprawdzić, czy sąd nie naruszył m.in. przepisów procesowych charakterystycznych dla tego typu postępowania, w tym:

1) art. 485 KPC określającego zakres dopuszczalnych dowodów,

2) art. 493 § 1 dotyczącego prekluzji dowodowej,

3) art. 493 § 3 i 4 KPC o niedopuszczalności powództwa wzajemnego i szczególnych zasadach potrącenia,

4) art. 491 § 1 w zw. z art. 494 § 1 KPC dotyczących terminu na wniesienie zarzutów.

³¹ Zarzut naruszenia prawa materialnego dotyczy przepisów prawa powszechnie obowiązującego o charakterze nieproceduralnym, np. KC, KRO, ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy o własności lokali itd. Nie są prawem materialnym np. ogólne warunki ubezpieczenia (zgodnie z wyr. SN z 8.10.2004 r., V CK 70/04, Legalis). „Zarzut naruszenia postanowienia statutu spółdzielni przez jego błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie może być podniesiony tylko łącznie z zarzutem naruszenia określonego przepisu prawa materialnego. Wówczas jednak zarzut naruszenia prawa materialnego odnosić się może do przepisów regulujących ocenę woli stron, nie zaś do postanowień statutu” (tak wyr. SA w Lublinie z 4.4.2013 r., I ACa 735/12, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).

Naruszenie prawa materialnego może nastąpić w dwojaki sposób: poprzez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Pierwszy sposób naruszenia prawa materialnego polega na mylnym zrozumieniu treści zastosowanego przepisu. Naruszenie prawa przez niewłaściwe jego zastosowanie to kwestia prawidłowego odniesienia normy prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego z hipotezą odnośnej normy prawnej i poddanie tego stanu ocenie prawnej na podstawie treści tej normy. Innymi słowy, błędna wykładnia ma miejsce, gdy sąd przyjął, że z treści konkretnego przepisu prawa materialnego wynikają określone skutki prawne, podczas gdy prawidłowa interpretacja danego przepisu powinna doprowadzić do odmiennych wniosków.

Niewłaściwe zastosowanie przepisu może polegać na:

- 1) pominięciu normy prawnej, która zdaniem apelanta powinna być w danym stanie faktycznym zastosowana,
- 2) zastosowaniu niewłaściwej normy prawnej zamiast właściwej (w takim wypadku należy wskazać obie normy),
- 3) wadliwym przyjęciu istnienia lub nieistnienia związku pomiędzy ustalonym przez sąd stanem faktycznym danej sprawy a określoną normą prawną (błąd subsumcji),
- 4) zastosowaniu normy, która faktycznie nie istnieje.

Formułując zarzut naruszenia prawa materialnego, należy opisać, jakie konsekwencje dla orzeczenia spowodowała niewłaściwa wykładania bądź zastosowanie.

Błędy w ustaleniach faktycznych powinny być kwestionowane poprzez zarzuty naruszenia prawa procesowego, bowiem sąd niewłaściwie przeprowadził postępowanie, w tym dowodowe, skoro nie ustalił prawdziwego stanu rzeczy. Jeżeli błędy proceduralne pociągnęły za sobą błędne zastosowanie przepisów materialnych, to w apelacji dodatkowo należy postawić zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego.

Zgodnie z art. 381 KPC, sąd II instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem I instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Zatem wydaje się, że w przypadku gdy w II instancji apelujący zgłasza nowe dowody lub powołuje się na nowe fakty w celu udowodnienia zasadności zarzutu naruszenia prawa materialnego, co do zasady, powinien także wykazać, że nie mógł ich powołać w postępowaniu przed sądem I instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później (inaczej np. *T. Ereciński (red.)*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, Warszawa 2006, s. 130 – „Zakaz nowości nie obejmuje również tych faktów i dowodów, które służą uzasadnieniu zarzutów lub wniosków apelacji (...)”).

Wybrane orzecznictwo:

1. *Uregulowanie zawarte w art. 381 KPC jest wyrazem dążenia do koncentracji materiału dowodowego przed sądem pierwszej instancji. Strona, która dopuszcza się zaniedbania w zakresie przysługującej jej inicjatywy dowodowej w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, musi się liczyć z tym, że sąd drugiej instancji jej wniosku dowodowego nie uwzględni. Należy zwrócić uwagę na relacje między przepisem art. 381 KPC oraz art. 368 § 1 pkt 4 KPC wymagającym powołania w apelacji nowych faktów i dowodów wraz z wykazaniem, że ich powołanie przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe, albo że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Przyjmuje się, że występujący w omawianym przepisie zwrot: „potrzeba powołania się na nowe fakty i dowody wynikła później”, należy pojmować w ten sposób, że „potrzeba” ta ma być następstwem zmienionych okoliczności sprawy, które są niezależne od zapadłego rozstrzygnięcia pochodzącego od sądu pierwszej instancji (wyr. SA w Białymstoku z 28.9.2012 r., I ACa 181/12, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).*
2. *Przepis prawa materialnego, którego zastosowanie w sprawie wykluczył sąd orzekający, może stanowić podstawę kasacyjną, jednakże wówczas, gdy wnoszący kasację wykaże, że jego pominięcie stanowi naruszenie prawa materialnego (wyr. SN z 29.11.2002 r., IV CKN 1527/00).*

3. *O ile wadliwość podstawy prawnej może być zarówno wynikiem uchybienia procesowego, jak i naruszenia przepisów prawa materialnego, to wadliwość podstawy faktycznej jest zawsze wynikiem uchybienia procesowego, które w ramach podstawy przewidzianej w art. 393¹ pkt 2 KPC wymaga przytoczenia przepisów, naruszenie których zarzucca skarżący. Dla wykazania tych wadliwości nie wystarczy odwołać się do podstawy kasacji z art. 393¹ pkt 2 KPC, lecz konieczne jest uzasadnienie tej podstawy przez wskazanie, które przepisy (oznaczone numerem artykułu, paragrafu, ustępu) zostały naruszone, na czym to naruszenie polegało i wpływu zarzuczanych wadliwości na treść kwestionowanego wyroku (wyr. SN z 11.12.2002 r., I CKN 960/00, Legalis).*
4. *Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest prawem w rozumieniu obu podstaw kasacyjnych. Prawem w pojęciu art. 393¹ KPC są bowiem normy prawne, których źródłem są akty prawne wymienione w art. 87 Konstytucji RP (wyr. SN z 21.3.2003 r., II CKN 1271/00, niepubl.).*

³² Wybrane orzecznictwo:

1. *Jeżeli zgodny zamiar stron (art. 65 § 2 KC) jest trudny do ustalenia ze względu na rozbieżne zeznania, przy takiej ocenie istotne są nie tylko okoliczności zawarcia umowy, lecz również zachowanie stron już po jej zawarciu oraz sposób wykonania przez nie umowy, który może jednoznacznie przesądzać, co było wolą stron, niejasno wyrażoną w tekście umowy. Wykładając oświadczenie woli zawarte w umowie należy brać pod uwagę treść wszystkich jej postanowień, a nie jedynie fragmentu niejasnego oraz dążyć do nadania jej racjonalnego sensu, zgodnego z celem umowy i interesami stron (wyr. SA Poznań z 30.12.2010 r., I ACa 629/10, Legalis).*
2. *Wykładnia oświadczeń woli dokonywana w świetle art. 65 KC należy do oceny prawnej, która może być kwestionowana w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, tj. naruszenia przepisów prawa materialnego, a konkretnie art. 65 KC (wyr. SN z 11.1.2008 r., V CSK 187/07, Legalis).*
3.
 1. *Ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych. Wykładnia oświadczenia woli natomiast to zagadnienie prawne. Odbywa się na podstawie art. 65 KC i podlega kontroli kasacyjnej, gdyż błędy w tym zakresie stanowią naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną ich wykładnię.*
 2. *Tekst umowy interpretowany według reguł językowych stanowi podstawę do przypisania mu takiego sensu, jaki ma na gruncie danego języka. Strona umowy powinna go rozumieć zgodnie z zasadami składniowymi i znaczeniowymi języka, w którym ten dokument został sporządzony. Jest to tylko jednak domniemanie, które nie wiąże bezwzględnie. Strony mogą inaczej rozumieć określony fragment tekstu umowy albo jedna ze stron miała dostateczne podstawy aby przypisać mu różne – od powszechnego – znaczenie. Wówczas taki stan w toku interpretacji oświadczeń woli należy uwzględnić. Interpretując umowę na podstawie reguł językowych należy brać pod uwagę nie tylko kontrowersyjny fragment tekstu, ale jednocześnie uwzględnić inne związane z nim postanowienia umowy, czyli tzw. kontekst językowy (wyr. SN z 22.3.2006 r., III CSK 30/06, niepubl.).*
4. *Zarzuty naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 i 2 KC oraz art. 19 ust. 2 Prawa wekslowego są niedopuszczalne, ponieważ w istocie dotyczą ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 KPC) (wyr. SN z 16.11.2006 r., II CSK 173/06, niepubl.).*

5. *Kwestionowanie wystąpienia w stanie faktycznym przesłanek uzasadniających wypowiedzenie umowy jest w istocie podważaniem prawidłowości ustaleń faktycznych, które może być skutecznie dokonywane przy pomocy wykorzystywania adekwatnych do osiągnięcia takiego celu instrumentów prawnych, tj. zgłaszania zarzutów naruszenia przepisów procesowych skutkującego wadliwe ustalenia faktyczne. Tymczasem przepisy art. 65 KC określają tylko kryteria poprawnego ustalania treści oświadczeń woli bądź treści umów, a nie służą weryfikacji ustaleń faktycznych, nawet jeśli elementem tych ustaleń jest wystąpienie przesłanek pozwalających na skorzystanie z uprawnień, których źródłem są postanowienia umowy (wyr. SN z 24.11.2005 r., IV CK 259/05, niepubl.).*
6. *Statut czy regulamin przynależności klubowej (stowarzyszeniowej) jest rodzajem umowy cywilnoprawnej zawieranej pomiędzy stowarzyszeniem a jego członkami, a także między samymi członkami. Treść tej umowy jest wskazana w postanowieniach regulaminu, a w procesie sądowym jej ustalenie należy do sfery ustaleń faktycznych sądu. Wadliwe ustalenie treści umowy stron (treści regulaminu) może być zatem zwalczane w kasacji zarzutami naruszenia określonych przepisów postępowania stosowanych przy ustalaniu stanu faktycznego, także art. 233 § 1 KPC. Natomiast dokonanie przez sąd wykładni postanowień regulaminu jest dokonywaniem wykładni woli stron wyrażonej w umowie i należy do sfery ocen prawnych, które mogą być zwalczane w kasacji jedynie w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, to jest naruszenia prawa materialnego, a konkretnie naruszenia art. 65 KC (wyr. SN z 8.4.2003 r., IV CKN 39/01, niepubl.).*
7. *Wadliwe przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron na okoliczność zgodnego zamiaru stron przy zawieraniu umowy poprzez przesłuchanie jednej tylko strony nie może być kwestionowane w ramach zarzutu naruszenia prawa materialnego – art. 65 KC, lecz powinno być kwestionowane poprzez podniesienie odpowiedniego zarzutu naruszenia prawa procesowego dotyczącego sposobu przeprowadzania dowodu z przesłuchania stron (post. SN z 30.10.2008 r., II CSK 263/08, niepubl.).*

³³ Wybrane orzecznictwo:

Zarzut naruszenia prawa materialnego wskutek błędnej wykładni art. 656 § 1 KC przez przyjęcie, że przepis ten odsyła do art. 646 KC w zakresie przedawnienia roszczeń dochodzonych z nienależytego wykonania umowy o roboty budowlane, jest uzasadniony (wyr. SN z 18.3.2003 r., IV CKN 1878/00, niepubl.).

³⁴ Wybrane orzecznictwo:

Odpowiedzialność odszkodowawcza, której jedna strona umowy przedwstępnej dochodzi od drugiej strony z powodu niezawarcia umowy przyrzeczonej, ogranicza się w zasadzie jedynie – zarówno w przypadku umowy przedwstępnej o skutku „silniejszym”, jak i „słabszym” – do naprawienia szkody, którą poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej, tj. do pokrycia „ujemnego interesu umowy”, czyli tego, co miała by, gdyby nie zawarła umowy przedwstępnej (art. 390 § 1 KC), a więc w szczególności do pokrycia kosztów zawarcia umowy przedwstępnej i kosztów przygotowania zawarcia umowy przyrzeczonej (wyr. SN z 15.10.2009 r., I CSK 84/09, niepubl.).

³⁵ Wybrane orzecznictwo:

Przez „roszczenia z umowy przedwstępnej” należy z kolei rozumieć roszczenia objęte treścią stosunku wynikającego z umowy przedwstępnej, a zatem roszczenie o zawarcie

umowy przyrzeczonej i roszczenie o naprawienie szkody poniesionej przez stronę umowy przedwstępnej przez to, że liczyła ona na zawarcie umowy przyrzeczonej, jak też – ze względu na dodane do art. 390 § 1 KC zdanie drugie – roszczenia strony umowy przedwstępnej z tytułu zadatku lub kary umownej. Roszczenie o zwrot, mającej charakter nienależnego świadczenia, kwoty zapłaconej na poczet świadczenia z niezawartej umowy przyrzeczonej nie wchodzi natomiast w zakres stosunku wynikającego z umowy przedwstępnej, lecz jest elementem stosunku zobowiązaniowego, u podstaw którego leży zdarzenie przewidziane w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i n. KC). Umowa przedwstępna pozostaje w związku z tym zdarzeniem tylko o tyle, o ile niedojście do skutku umowy przyrzeczonej przesądza nienależny charakter świadczenia spełnionego na poczet wykonania umowy przyrzeczonej (wyr. SN z 25.2.2009 r., II PK 174/08, niepubl.).

³⁶ Wybrane orzecznictwo:

1. Odpowiednia suma, w rozumieniu art. 445 § 1 KC, nie oznacza sumy dowolnej, określonej wyłącznie według uznania sądu, a jej prawidłowe ustalenie wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie. Zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, jak i kryteria ich oceny powinny być rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego.
2. Z uwagi na subiektywny charakter krzywdy przydatność kierowania się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach jest ograniczona. Przesłanka ta nie jest jednak całkowicie pozbawiona znaczenia, pozwala bowiem ocenić, czy na tle innych podobnych przypadków zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane. Jednolitość orzecznictwa sądowego w tym zakresie odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa. Postulat ten może być jednak uznany za słuszny, jeżeli daje się pogodzić z zasadą indywidualizacji okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego i pozwala uwzględnić przy orzekaniu specyfikę poszczególnych przypadków.
3. Zasada umiarkowanej wysokości zadośćuczynienia trafnie łączy wysokość zadośćuczynienia z wysokością stopy życiowej społeczeństwa, gdyż zarówno ocena, czy jest ono realne, jak i czy nie jest nadmierne, pozostawać musi w związku z poziomem życia. Jednak ma ona uzupełniający charakter w stosunku do kwestii zasadniczej, jaką jest rozmiar szkody niemajątkowej. Powołanie się na nią przez sąd przy ustalaniu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (wyr. SN z 26.11.2009 r., III CSK 62/09, niepubl.).

³⁷ Wskazać jednak należy, że problematyka przedawnienia roszczeń o odsetki nie jest jednolicie postrzegana tak w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie (zob. np. Komentarz do art. 359 KC, K. Pietrzykowski (red.), Legalis 2011, oraz powołana tam uchw. SN(7) z 26.1.2005 r., III CZP 42/04, OSNCP 2005, Nr 9, poz. 149 – „Ustanowiony w art. 118 KC termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe stosuje się do roszczeń o odsetki za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w terminie określonym w art. 554 KC. Roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się jednak najpóźniej z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego”).

³⁸ Zobacz wyrok SN z 12.8.2009 r., IV CSK 81/09, niepubl.

³⁹ Zobacz wyrok SN z 12.8.2009 r., IV CSK 81/09, niepubl.

⁴⁰ Zobacz Komentarz do art. 249 KPC, J. *Bieniak* i inni, Legalis 2011 oraz powołana tam literatura.

⁴¹ Zgodnie z art. 368 § 1 pkt 5 KPC, apelacja powinna zawierać wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. W zależności od tego, jakie zarzuty stanowią podstawę apelacji, należy wybrać właściwą podstawę prawną i wniosek. Zakres możliwych do sformułowania wniosków wynika z treści art. 386 KPC, który wskazuje, jakie możliwe rozstrzygnięcia może wydać sąd odwoławczy. Nie wystarczy wnieść o zmianę lub uchylenie wyroku, bowiem niezbędne jest także wskazanie zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. Wnioski apelacyjne w postępowaniu uproszczonym powinny ponadto w razie konieczności odpowiadać treści art. 505¹² KPC, zgodnie z którym jeżeli sąd II instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. Uchylając zaskarżony wyrok sąd II instancji może przekazać sprawę do rozpoznania z wyłączeniem przepisów o postępowaniu uproszczonym także wówczas, gdy sprawa, stosownie do art. 505¹ KPC, podlega rozpoznaniu w tym postępowaniu. Sąd II instancji oddala apelację również wtedy, gdy mimo naruszenia prawa materialnego lub przepisów postępowania albo błędnego uzasadnienia, zaskarżony wyrok odpowiada prawu (art. 505¹² § 3 KPC).

Zgodnie z art. 386 § 1 KPC, w razie uwzględnienia apelacji sąd II instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy. Jest to tzw. wyrok reformacyjny. Orzekanie przez sąd II instancji co do istoty sprawy, czyli wydawanie wyroków reformacyjnych w przypadku uwzględnienia apelacji stanowi zasadę. Pozostałe rodzaje rozstrzygnięć sądu II instancji tzw. wyroki kasatoryjne, muszą być poprzedzone spełnieniem określonych przesłanek z art. 386 § 2–4 KPC. We wniosku reformacyjnym należy dokładnie opisać, jakiego rozstrzygnięcia domaga się apelujący, tj. jak powinien zostać zmieniony wyrok sądu I instancji. Nie jest wystarczające wskazanie, że apelujący wnosi o orzeczenie co do istoty sprawy. Co do zasady, nie należy także wnosić jedynie o uwzględnienie żądań pozwu, ponieważ w trakcie postępowania pierwotne żądania pozwu są często modyfikowane. Niezbędne jest ponadto dokładne oznaczenie części wyroku, której zmiany żąda apelujący. Zdarza się, że wnioskowi o zmianę wyroku I instancji towarzyszy wniosek ewentualny z art. 386 § 4 KPC.

Do wydania orzeczenia kasatoryjnego (uchylającego zaskarżony wyrok) może dojść w przypadkach określonych w art. 386 § 2–4 KPC. Uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić, jeśli:

- stwierdzono nieważność postępowania (art. 386 § 2 KPC),
- sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo
- wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 KPC).

Ponadto, jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania, sąd II instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie (art. 386 § 3 KPC).

„W razie zajścia przyczyn odrzucenia pozwu (art. 199, 1099, 1124, 1165 § 1 KPC, art. 295 i 486 k.s.h.) sąd II instancji uchyla zaskarżony wyrok i odrzuca pozew. Przyczyny odrzucenia pozwu w dużym stopniu pokrywają się z przyczynami nieważności postępowania z art. 379 pkt 1–3. W tym jednak wypadku sąd nie znosi postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością. Wynika to z treści art. 386 § 3, który w tym zakresie należy traktować jako przepis szczególny w stosunku do przepisu art. 386 § 2.

Przyczyny umorzenia postępowania skutkujące uchYLENIE zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania (całego), to w szczególności cofnięcie pozwu, zawarcie ugody i następcze występowanie tych samych przeszkód, które występując już od momentu wszczęcia postępowania, skutkują odrzuceniem pozwu” (tak A. Jakubecki (red.), Komentarz aktualizowany do art. 386 KPC, Warszawa 2011).

Zgodnie z art. 386 § 4 KPC, poza wypadkami określonymi w § 2 i 3 tego przepisu sąd II instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Jest to tzw. uchylene wyroku fakultatywne, a wyrok sądu II instancji ma charakter kasatoryjny.

Nierozpoznanie istoty sprawy może mieć miejsce, np. gdy sąd nie rozstrzygnął sprawy co do *meritum* z powodu uwzględnienia zarzutu przedawnienia, upływu terminu zawitego, braku legitymacji procesowej, przedwczesności roszczenia, prekluzji itd. Przyjmuje się, też, że nierozpoznanie istoty sprawy może mieć również miejsce w przypadku, gdy sąd całkiem zaniechał ustosunkowania się (zbadania i wyjaśnienia) do merytorycznych zarzutów pozwanego, związanych z ewentualną wierzytelnością wzajemną, jaką ten ma wobec powoda (np. zarzutów potrącenia, prawa zatrzymania, *non adimpleti contractus* – tak, [w:] Komentarz do art. 386 KPC, H. Dolecki (red.), Warszawa 2010, t. 2).

Wybrane orzecznictwo:

1. Uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w wypadkach przewidzianych w art. 386 § 4 KPC może nastąpić tylko, gdy istnieją procesowe przeciwskazania do wydania wyroku reformatoryjnego. W wypadku merytorycznego orzekania w sprawie regułą powinna być zmiana zaskarżonego wyroku. Kwestię, czy może nastąpić wydanie przez sąd drugiej instancji odmiennego orzeczenia co do istoty sprawy, należy rozpatrywać w aspekcie okoliczności danej sprawy (post. SN z 16.7.2013 r., II PZ 17/13, <http://www.sn.pl>).

2.

1. Orzeczenie typu kasatoryjnego, czyli uchylene orzeczenia I instancji nie jest rozstrzygnięciem typowym dla sądu II instancji. Zgodnie z art. 386 KPC, takie orzeczenie wydaje ten sąd w czterech wypadkach, a mianowicie: a) w razie stwierdzenia nieważności postępowania (§ 2 art. 386), b) jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania (§ 3 art. 386), c) gdy sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy i d) gdy wydanie wyroku, postanowienia co do istoty sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości lub znacznej części (§ 4 art. 386). Tylko w tych dwóch pierwszych wypadkach sąd II instancji jest obowiązany uchylić orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, a w pozostałych, takie rozstrzygnięcie pozostawione jest jego uznaniu, w żadnym zaś wypadku nie jest dlań obligatoryjne.

2. *Merytoryczny charakter orzekania sądu apelacyjnego polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, czyli dokonać ich subsumcji. Jedynie w sytuacji, gdy podziela ustalenia sądu niższej instancji, może ograniczyć się do stwierdzenia, że przyjmuje je za własne, gdyż szczegółowe powtarzanie analizy i roztrząsanie wszystkich dowodów staje się wtedy niecelowe (post. SN z 16.12.2003 r., II CK 331/02, niepubl.).*
3. *Nienależyte umocowanie pełnomocnika procesowego nie jest okolicznością prowadzącą do odrzucenia pozwu (wyr. SN z 25.2.1999 r., I CKN 1108/97, OSNC 1999, Nr 9, poz. 158).*
4. *Gdyby zaszła taka sytuacja, że pozew został wniesiony przez osobę niemającą zdolności sądowej i gdyby brak ten nie został uzupełniony, to winno to skutkować odrzuceniem pozwu i to zarówno w postępowaniu przed sądem I instancji (art. 199 § 1 pkt 3 KPC), jak i w postępowaniu apelacyjnym (art. 386 § 3 KPC), a nie odrzucenie apelacji (post. SN z 5.2.1999 r., III CKN 1098/98, niepubl.).*
5. *Oddalenie powództwa nie zawsze oznacza rozpoznanie istoty sprawy. Sprawę może zakończyć tylko orzeczenie, które poprzedza postępowanie dowodowe, w zakresie koniecznym do ustalenia podstawy rozstrzygnięcia (wyr. SN z 6.4.2011 r., II PK 274/10, niepubl.).*
6. *Pojęcie „istoty sprawy”, o którym jest mowa w art. 386 § 4 KPC, dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie (wyr. SN z 26.1.2011 r., IV CSK 299/10, niepubl.).*
7. *Zarzut naruszenia art. 386 § 4 KPC może być uznany za uzasadniony wówczas, gdy sąd II instancji, mimo stwierdzenia nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy bądź konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości i powinności uchylecia wyroku, wydał inne niż przewidziane nim rozstrzygnięcie. Nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd I instancji stwarza możliwość, a nie obowiązek uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Nie ma przeszkód, aby sąd II instancji wydał orzeczenie kończące postępowanie, jeśli uzna, że materiał dowodowy zezwala na prawidłowe zastosowanie prawa materialnego. Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce wówczas, gdy sąd I instancji nie wniknął w ogóle w całość kształtu okoliczności sprawy, nie zbadał merytorycznej podstawy powództwa, jak też, gdy rozstrzygnięcie nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy (wyr. SN z 3.12.2010 r., I CSK 123/10, niepubl.).*
8. *O nierozpoznaniu istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 KPC, można mówić tylko wtedy, gdy sąd I instancji w ogóle nie zbadał podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. Nie chodzi tu natomiast o niedokładności postępowania, polegające na tym, że sąd I instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności (wyr. SN z 11.8.2010 r., I CSK 661/09, niepubl.).*
9. *Nawet w wypadku nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości sąd II instancji nie jest zobligowany, lecz jedynie uprawniony do uchylecia orzeczenia sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi. Jeżeli zatem możliwe i uzasadnione względami ekonomii procesowej jest uzupełnienie braków po-*

stępowania w II instancji – wybór orzeczenia kasatoryjnego przez sąd odwoławczy nie byłby prawidłowy (wyr. SN z 13.10.2010 r., I CSK 707/09, niepubl.).

⁴² Zgodnie z art. 108 § 2 KPC, sąd II instancji, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę sądowi I instancji do rozpoznania, pozostawia temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

⁴³ W przykładzie zastosowano wniosek ewentualny na wypadek nieuwzględnienia zarzutu nieważności, który nie był jedynym zarzutem apelacji.

⁴⁴ Zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 KPC, sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. W doktrynie określa się to zasadą koncentracji kosztów postępowania. Oznacza to, że sąd ma obowiązek objęcia orzeczeniem końcowym wszystkich kosztów, które nie mogą być dochodzone w odrębnym procesie. Jeżeli sąd w ogóle nie orzekł o kosztach procesu, strona ma prawo wnioskować o odpowiednie uzupełnienie wyroku na podstawie art. 351 § 1 KPC. Wyjątek od orzekania o kosztach procesu w wyroku II instancji stanowi art. 108 § 2 KPC, zgodnie z którym sąd II instancji, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę sądowi I instancji do rozpoznania, pozostawia temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. Na współuczestników sporu odpowiadających solidarnie co do istoty sprawy sąd nałoży solidarny obowiązek zwrotu kosztów (art. 105 § 2 zd. 1 KPC). Za koszty wynikłe z czynności procesowych, podjętych przez poszczególnych współuczestników wyłącznie we własnym interesie, inni współuczestnicy nie odpowiadają (art. 105 § 2 zd. 2 KPC).

⁴⁵ We wniosku apelacyjnym należy szczegółowo wskazać, której części wyroku zmiana ma dotyczyć oraz w jaki sposób wyrok w tej części powinien być zmieniony.

⁴⁶ Przykład wniosku w sytuacji, gdy apelację wnosi powód, na rzecz którego sąd I instancji zasądził część dochodzonej kwoty, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

⁴⁷ Przykład wniosku w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu nakazowym, w której apelację wnosi pozwany. Wnioski apelacji w postępowaniu nakazowym należy formułować przy uwzględnieniu art. 496 KPC. Przykład dotyczy sytuacji, gdy sąd wydał nakaz zapłaty na kwotę większą, jednak zarzuty od nakazu zapłaty wniesiono na kwotę mniejszą, w tym przypadku 3000 zł. Zatem nakaz w pozostałej części uprawomocnił się i jest niezaskarżalny. W podanym przykładzie sąd I instancji utrzymał nakaz zapłaty wyrokiem w mocy w całości.

⁴⁸ Przykład wniosku w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu nakazowym, w której apelację wnosi powód. Wnioski apelacji w postępowaniu nakazowym należy formułować przy uwzględnieniu art. 496 KPC. Przykład dotyczy sytuacji, gdy sąd wydał nakaz zapłaty na kwotę większą, jednak zarzuty od nakazu zapłaty wniesiono na kwotę mniejszą, w tym przypadku 3000 zł. Zatem nakaz w pozostałej części uprawomocnił się i jest niezaskarżalny. W podanym przykładzie sąd I instancji uchylił nakaz zapłaty wyrokiem, w zakresie zgodnym z żądaniami wskazanymi w piśmie zawierającym zarzuty.

Wybrane orzecznictwo:

1.

1. *Kognicja sądu w pierwszej fazie postępowania nakazowego jest ograniczona. Sprowadza się do stwierdzenia istnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty zawartych w art. 485 KPC. Ich istnienie uprawdopodobnia zasadność powództwa i nakłada na sędziego obowiązek wydania nakazu zapłaty bez merytorycznego badania jego zasadności.*
2. *W art. 496 KPC uregulowano dwa rodzaje orzeczeń sądu: wyrok oraz postanowienie o uchyleniu nakazu zapłaty i odrzuceniu pozwu bądź o umorzeniu postępowania. Wyrok jest rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Także wyrok sądu II instancji oddalający apelację od wyroku utrzymującego nakaz zapłaty w mocy bądź uchylający taki wyrok i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania to orzeczenia merytoryczne (post. SN z 27.2.2008 r., III CZP 131/07, niepubl.).*
2. *W sytuacji, w której sąd dojdzie do wniosku, że powództwo winno zostać uwzględnione w mniejszym zakresie, niż wynika to z treści nakazu zapłaty, stosownie do art. 496 KPC winien nakaz utrzymać w mocy w części, w pozostałej zaś części nakaz uchylić i oddalić powództwo (wyr. SN z 19.12.2007 r., V CSK 336/07, niepubl.).*

⁴⁹W apelacji można powoływać tzw. „nowości”, czyli fakty i dowody niezgłaszane przed sądem I instancji do chwili wydania wyroku (art. 316 KPC), z uwagi na brak konieczności powoływania się na nie, lub też takie, których powołanie w postępowaniu przed sądem I instancji nie było możliwe (np. które w ogóle nie istniały w chwili wydawania wyroku). Potrzeba powołania nowych faktów i dowodów może powstać np. w związku z treścią uzasadnienia wyroku itd.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Wydanie niekorzystnego dla strony wyroku nie może stanowić samoistnej podstawy powołania się w postępowaniu apelacyjnym na nowe fakty i dowody (wyr. SA w Warszawie z 4.4.2013 r., I ACa 1191/12, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).*
2. *Jeżeli sąd II instancji uzna, że powołany przez stronę dowód jest istotny dla rozstrzygnięcia sprawy, to pomimo niewykazania przez stronę, która powołała dowód, że nie mogła powołać go w postępowaniu przed sądem I instancji albo że potrzeba powołania się na ten dowód wynikła później, przeprowadzenie tego dowodu nie stanowi naruszenia art. 381 KPC (wyr. SN z 11.2.2011 r., II UK 273/10, niepubl.).*
3. *Na gruncie art. 381 KPC można przyjąć, że jeżeli materiał faktyczny i dowodowy został zgromadzony w sposób wyczerpujący, a zarzutu przedawnienia strona nie podniosła przed sądem I instancji, to nie ma przeszkód do zgłoszenia tego zarzutu dopiero w postępowaniu apelacyjnym. Jeżeli natomiast materiał zebrany w postępowaniu przed sądem I instancji nie jest pełny i strona występująca z zarzutem przedawnienia popiera go nowymi faktami i dowodami, uwzględnienie zarzutu będzie uzależnione od dopuszczalności nowych faktów i dowodów w postępowaniu apelacyjnym. Te same reguły należy odnieść do obowiązku uwzględnienia przez sąd z urzędu nieważności czynności prawnej, jeżeli nieważność ta ma wpływ na wynik sprawy (wyr. SN z 3.11.2010 r., V CSK 142/10, niepubl.).*
4. *Celem art. 381 KPC i wprowadzenia w KPC reguł prekluzyjnych, określających ramy czasowe uprawnień stron w zakresie powoływania dowodów, jest dążenie do realizacji zasady koncentracji materiału procesowego. Z tego punktu widzenia nie ma*

jednak podstaw do pomijania przez sądy zasady procesu sprawiedliwego, opartego na wszechstronnym badaniu okoliczności sprawy. Skoro bowiem art. 381 stanowi, że sąd apelacyjny może pominąć nowe fakty i dowody, to tym samym przyjmuje jako zasadę, że nowe fakty i dowody są dopuszczalne, jedynie wyjątkowo wykluczone. Prawidłowe osądzenie sprawy wymaga, by sąd nie pominął istotnych faktów i dowodów, których uwzględnienie miałyby znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Z obowiązkiwania norm o prekluzji dowodowej nie można bowiem wyprowadzać wniosku o ograniczeniu dopuszczenia w postępowaniu apelacyjnym przez sąd z urzędu istotnego dowodu nawet sprekludowanego, jak i niepowołanego przez strony a tym bardziej o ograniczeniu możliwości prowadzenia przez sąd II instancji dowodów zgłoszonych przez strony w postępowaniu odwoławczym (wyr. SA Poznań z 29.7.2010 r., I ACa 555/10, niepubl.).

5. Sąd II instancji nie powinien pomijać nowych faktów i dowodów zgłoszonych w apelacji, jeżeli o potrzebie ich powołania strona dowiedziała się z uzasadnienia zaskarżonego wyroku (art. 381 KPC) (wyr. SN z 23.11.2004 r., I UK 30/04, OSNAPiUS 2005, Nr 11, poz. 162).
6. Merytoryczny charakter rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym nie jest równoznaczny z brakiem ograniczenia w powoływaniu się na nowe fakty i dowody w tym postępowaniu (wyr. SN z 17.4.2002 r., IV CKN 980/00, Legalis).
7. Zarzut przedawnienia, jako czynność złożona, tj. zawierająca oświadczenie woli w znaczeniu materialnym, pozwany może zgłosić w postępowaniu apelacyjnym (wyr. SN z 19.8.2004 r., V CK 38/04, Legalis).
8. Nie można pominąć dowodu z powołaniem się na art. 381 KPC, jeżeli opóźnienie w jego zgłoszeniu jest usprawiedliwione przebiegiem procesu (wyr. SN z 30.6.2000 r., II UKN 620/99, OSNAPiUS 2002, Nr 1, poz. 29).
9. Wydanie niekorzystnego dla strony wyroku nie może stanowić samoistnej podstawy powołania się w postępowaniu apelacyjnym na nowe fakty i dowody (art. 381 KPC) (wyr. SN z 24.3.1999 r., I PKN 640/98, OSNAPiUS 2000, Nr 10, poz. 389).
10. Zaspokojenie powoda w toku postępowania przed sądem I instancji kwotą podlegającą zaliczeniu na poczet dochodzonego roszczenia nie uzasadnia zarzutu apelacyjnego pozwanego nieuwzględnienia powyższej okoliczności w orzeczeniu sądu I instancji i wniosku o odpowiednie reformatoryjne orzeczenie sądu odwoławczego, jeśli strony nie podniosły przed sądem I instancji tej okoliczności, a w postępowaniu odwoławczym powód nie ograniczył roszczenia (wyr. SN z 19.10.2005 r., V CK 255/05, Legalis).

⁵⁰ Należy wskazać odpowiedni przepis Kodeksu postępowania cywilnego regulujący dany rodzaj dowodu, np. art. 258, 278, 290, 292 KPC itd.

W postępowaniu uproszonym sąd II instancji może przeprowadzić tylko dowód z dokumentu, chyba że apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem I instancji (art. 505¹¹ KPC).

⁵¹ Zgodnie z art. 380 KPC, sąd II instancji, na wniosek strony, rozpoznaje również te postanowienia sądu I instancji, które nie podlegają zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. W przepisie tym został przewidziany środek prawny, który umożliwia kontrolę instancyjną także postanowień

niepodlegających odrębnemu zaskarżeniu. Artykuł 380 KPC dotyczy przede wszystkim postanowień dowodowych, może mieć także zastosowanie przy postanowieniach co do treści protokołu rozprawy itp. Kontroli, o której mowa w komentowanym artykule, mogą podlegać przykładowo postanowienia o odmowie zawieszenia postępowania, chociaż istniała celowość i potrzeba zawieszenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 174, 176 lub 178 KPC, postanowienia o podjęciu zawieszzonego postępowania (art. 180 i 181 KPC), postanowienia związane z podmiotowym przekształceniem procesu (art. 56, 59, 194–198 KPC), postanowienia o uznaniu ugody sądowej za niedopuszczalną (art. 223 § 2 w zw. z art. 203 § 4 KPC), postanowienia o uznaniu za niedopuszczalne cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia (art. 203 § 4 KPC), a także szeroko rozumiane postanowienia dowodowe (art. 217 § 2, art. 236, 240, 241 KPC) (Komentarz do art. 380 KPC, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, H. Dolecki (red.), t. 2, art. 367–505⁵⁷ KPC, Warszawa 2010).

Zastosowanie art. 380 KPC wymaga spełnienia kilku przesłanek, tj.:

- 1) wniosku strony,
- 2) niezaskarżalności postanowienia,
- 3) formy postanowienia sądu I instancji,
- 4) wpływu postanowienia na rozstrzygnięcie sprawy,
- 5) co do zasady, zgłoszenia przez stronę zastrzeżenia z art. 162 KPC przed sądem I instancji, chyba że strona udowodni, że nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy albo że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu – w przeciwnym razie nie można podnosić w apelacji uchybień w zakresie niezaskarżalnych odrębnie postanowień sądu.

Zaskarżenie postanowienia dowodowego w trybie art. 380 KPC nie wymaga wykazania przesłanek z art. 381 KPC.

Wybrane orzecznictwo:

Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd I instancji przepisom postępowania, polegającego na wydaniu postanowienia, które może być zmienione lub uchylone stosownie do okoliczności, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie w toku posiedzenia, a w razie nieobecności – na najbliższym posiedzeniu, chyba że niezgłoszenie zastrzeżenia nastąpiło bez jej winy (art. 162 KPC) (uchw. SN z 27.10.2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006, Nr 9, poz. 144).

⁵² Zgodnie z art. 382 KPC, sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zasada ta jest konsekwencją przyjęcia przez ustawodawcę polskiego koncepcji tzw. apelacji pełnej. Celem postępowania apelacyjnego jest merytoryczne rozpoznanie sprawy, a tylko wyjątkowo sąd apelacyjny może nie orzekać co do istoty sprawy, lecz uchylić zaskarżony wyrok. Sąd odwoławczy jest więc także sądem merytorycznym. Czyni własne ustalenia i samodzielnie ocenia je z punktu widzenia prawa materialnego i nie wyrokuje jedynie na gruncie ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd I instancji. Postępowanie dowodowe może być uzupełnione lub powtórzone przed sądem apelacyjnym. „Powtórzenie postępowania może

być uzasadnione także w wielu innych sytuacjach. Tytułem przykładu można wskazać, że jest to pożądane, jeżeli:

- 1) wyniki postępowania dowodowego przed sądem I instancji nie pokrywają się w pełni z tezą dowodową lub ze zgłoszonym przez stronę wnioskiem dowodowym;
- 2) protokół postępowania dowodowego jest niezrozumiały, niedokładny, nieczytelny;
- 3) strona bez swej winy nie uczestniczyła w postępowaniu dowodowym, a podnosi zastrzeżenia co do zeznania świadka (świadków) lub też ustnej opinii biegłego;
- 4) miało miejsce trafne wytknięcie przez stronę uchybień w postępowaniu sądowym (zob. art. 162 i 239 KPC);
- 5) mimo przekształcenia podmiotowego zakresu, sąd I instancji niezasadnie odmówił powtórzenia dowodów (art. 198 § 3)” (Komentarz do art. 382 KPC, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, H. Dolecki (red.), t. 2, art. 367–505 KPC, Warszawa 2010).

Wybrane orzecznictwo:

1. *Przepis art. 382 KPC nie nakłada na sąd II instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, sąd władny jest samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem I instancji, o ile nie zachodzi ku temu potrzeba* (wyr. SN z 4.11.2010 r., II PK 110/10, niepubl.).
2. *W świetle art. 382 KPC dokonanie przez sąd II instancji odmiennej oceny dowodów, bez ponowienia lub uzupełnienia postępowania dowodowego, jest dopuszczalne pod warunkiem ponownego i dokładnego rozważenia dowodów zebranych we wcześniejszych stadiach postępowania, wskazania, dlaczego ich ocena przyjęta wcześniej przez sąd była błędna oraz przekonującego wyjaśnienia motywów zmiany oceny tych dowodów i dokonania na ich podstawie nowych ustaleń faktycznych* (wyr. SN z 27.10.2010 r., III PK 21/10, niepubl.).
3. *Sąd II instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania* (uchw. SN z 31.1.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).
4. *Sąd II instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu I instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania* (uchw. SN z 23.3.1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, Nr 7–8, poz. 124).
5. *Odpowiednie stosowanie w postępowaniu apelacyjnym przepisu art. 316 § 1 KPC oznacza, że sąd II instancji obowiązany jest – przy uwzględnieniu unormowań zawartych w art. 381 i 382 KPC – brać pod uwagę zmiany w stanie faktycznym i prawnym sprawy, wpływające na treść orzeczenia* (post. SN z 10.11.1998 r., III CKN 259/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 82).

⁵³ Zgodnie z art. 100 ust. 2 KSCU, sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości. W takim przypadku art. 100 ust. 1 KSCU stosuje się odpowiednio. Stro-

na w całości zwolniona od kosztów sądowych z mocy ustawy nie uiszcza opłat sądowych i nie ponosi wydatków, które obciążają tymczasowo Skarb Państwa (art. 100 ust. 1 KSCU). Zwolnienie może być także częściowe, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów (art. 101 ust. 1 KSCU). Strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych obowiązana jest uiścić opłaty oraz ponieść wydatki w takiej wysokości, jaka nie jest objęta zwolnieniem przyznanym przez sąd. Przepis art. 100 ust. 1 stosuje się odpowiednio (art. 101 ust. 3 KSCU).

Wniosek o częściowe zwolnienie od kosztów sądowych powinien być sformułowany przy zastosowaniu jednego z wariantów wskazanych w art. 101 ust. 2 KSCU, tj. zwolnienie:

- 1) od poniesienia ułamkowej części kosztów,
- 2) od poniesienia procentowej części kosztów,
- 3) od poniesienia określonej kwoty,
- 4) od poniesienia niektórych opłat lub wydatków,
- 5) co do pewnej części roszczenia lub co do niektórych roszczeń dochodzonych łącznie.

Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać:

- 1) osoba fizyczna (art. 102 KSCU), jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. W takim wypadku do apelacji dołącza się oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Oświadczenie sporządza się według wzoru ustalonego rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 27, poz. 200, zmienione rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 15.4.2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym – Dz.U. Nr 65, poz. 419);
- 2) osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 103 KSCU), jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Do apelacji należy dołączyć odpowiednie dowody dokumentujące brak majątku, środków finansowych itd., np. zaświadczenie jednostki nadrzędnej oraz bilans roczny wykazujący przewagę pasywów nad aktywami (orz. SN z 8.11.1976 r., I CZ 96/76, OSPiKA 1997, Nr 10, poz. 165). Inne dowody to zaświadczenia urzędów skarbowych, raporty kasowe, sprawozdania finansowe, wyciągi bankowe itd.;
- 3) inna organizacja społeczna, w rozumieniu art. 104 ust. 2 KSCU, której zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, w jej własnej sprawie prowadzonej w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową, w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej. Przyznając zwolnienie od kosztów sądowych, sąd uwzględnia przede wszystkim statutowe cele dzia-

łałości danej organizacji i możliwości oraz potrzeby realizacji tych celów na drodze postępowania cywilnego.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Apelacja uczestnika postępowania w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w wypadku przyznania tych kosztów pełnomocnikowi od Skarbu Państwa jest niedopuszczalna* (uchw. SN z 25.6.2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010, Nr 2, poz. 24).
2. *Posiadanie przez stronę wierzytelności na znaczną sumę daje podstawę sądowi do odmowy zwolnienia od kosztów sądowych, gdy strona nie powołała się na żadne okoliczności, z których by wynikało, że pomimo dysponowania znacznymi wierzytelnościami nie jest ona w stanie np. uzyskać kredytu, który wystarczyłby na pokrycie kosztów procesu. W warunkach gospodarki rynkowej, chwilowy brak środków pieniężnych na rachunku bankowym osoby prawnej nie uzasadnia domagania się zwolnienia od kosztów sądowych* (post. SN z 18.12.1990 r., II CZ 217/90, niepubl.).

⁵⁴ Zgodnie z art. 338 § 1 KPC, uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, sąd na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu poprzedniego stanu. Orzeczenie w zakresie restytucji nie może zatem nastąpić z urzędu.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Wniosek restytucyjny niedopuszczalny z powodów formalnych podlega odrzuceniu* (wyr. SN z 6.6.2001 r., V CKN 1240/00, OSNC 2002, Nr 4, poz. 51).
2. *Przepisy art. 338 § 1 i art. 415 KPC (a także art. 422 § 1), jako przepisy procesowe, nie naruszają przepisów prawa materialnego o świadczeniu nienależnym i nie wyłącza- ją stosowania tych przepisów w sprawie o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywrócenie stanu poprzedniego* (wyr. SN z 25.9.1965 r., I PR 372/65, OSNC PiUS 1966, Nr 5, poz. 83).
3. *Strona, która egzekwuje świadczenie zasądzone na jej rzecz nieprawomocnym wyrokiem zaopatrzoną w rygor natychmiastowej wykonalności, powinna się liczyć z obowiązkiem zwrotu w razie oddalenia jej powództwa o to świadczenie na skutek rewizji strony przeciwnej* (uchw. SN z 24.3.1967 r., III PZP 42/66, OSNC PiUS 1967, Nr 7–8, poz. 124).

⁵⁵ Zgodnie z art. 383 KPC, w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże:

- 1) w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu,
- 2) można rozszerzyć żądania pozwu o świadczenia za dalsze okresy w sprawach o świadczenia powtarzające się (np. czynsz najmu, renta).

Wybrane orzecznictwo:

1. *W świetle art. 383 KPC za niedopuszczalną uznać należy dokonaną dopiero w postępowaniu apelacyjnym zmianę żądania pozwu, polegającą na wyeksponowaniu nowego uzasadnienia zgłoszonego żądania wynikającego z powołania się na przesłanki innego przepisu prawa materialnego, wskazanego jako nowa podstawa materialnoprawna dochodzonego roszczenia* (wyr. SN z 29.1.2009 r., V CSK 282/08, niepubl.).

2. Zmiana żądania pozwu w instancji rewizyjnej (art. 386 KPC) ma charakter tylko „surogatywny”. Wyraża się to w tym, że powód, który wniósł rewizję, nie żąda czegoś – co nie było objęte przedmiotem sporu w I instancji, ale żąda wartości pierwotnego przedmiotu sporu lub innego nawet przedmiotu, niż ten, który uczynił przedmiotem sporu, ale z tym zastrzeżeniem, że takie żądanie jest uzasadnione również w ramach pierwotnej podstawy faktycznej powództwa (wyr. SN z 26.10.1972 r., I CR 410/72, Legalis).
3. W sprawie o separację nie jest dopuszczalna w postępowaniu apelacyjnym zmiana powództwa na żądanie orzeczenia rozwodu (uchw. SN z 22.6.2005 r., III CZP 23/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 65).
4. W postępowaniu apelacyjnym nie jest dopuszczalne zgłoszenie żądania skapitalizowania odsetek (art. 383 KPC). Kwoty żądanych na tym etapie postępowania sądowego skapitalizowanych odsetek nie uwzględnia się w ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym (post. SN z 17.6.1999 r., I PZ 24/99, OSNA-PiUS 2000, Nr 21, poz. 791).

⁵⁶ Zobacz przypis powyżej.

⁵⁷ W przypadku uchybienia terminowi do wniesienia apelacji, możliwe jest złożenie wniosku o przywrócenie tego terminu w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu, na podstawie art. 168 § 1 w zw. z art. 169 KPC. Wniosek wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana (art. 169 § 1 KPC). W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności wskazujące na brak winy w uchybieniu terminu, np. nagła choroba strony, pobyt w szpitalu, wypadek samochodowy, wypadek w pracy, katastrofa, klęska żywiołowa. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności, której nie dokonała w terminie, w tym przypadku wnieść apelację. Po upływie roku od uchybionego terminu, jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w przypadkach wyjątkowych.

Wybrane orzecznictwo:

1.

1. Przewidziana w art. 360 KPC skuteczność, w przypadku postanowienia o odrzuceniu apelacji, wyraża się w zaistnieniu samego orzeczenia i wywołaniu stanu pewności co do określonego stanowiska sądu. Skutek w postaci procesowego wyeliminowania apelacji następuje dopiero z chwilą oddalenia zażalenia na odrzucenie apelacji lub bezskutecznego upływu terminu do zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu.
2. Swoista zależność pomiędzy zażaleniem na odrzucenie apelacji a wnioskiem o przywrócenie terminu w tym się wyraża, iż termin do złożenia wniosku otwiera się dopiero po tym, jak się okaże, iż podstawa odrzucenia apelacji istniała. Okazać się to może właśnie w wyniku rozpoznania zażalenia i – dodajmy – jego oddalenia. Oczywiście jest przy tym, że zażalenie ma sens tylko wówczas, gdy strona zaprzecza zaistnieniu zdarzenia, z którego powodu odrzucono apelację. Jeśli bowiem temu nie zaprzecza, a przyczyną odrzucenia było niezachowanie terminu do uzupełniania braków formalnych, może wnieść o przywrócenie terminu. Wówczas, zgodnie z art. 169 § 3 KPC, powinna równocześnie złożyć apelację spełniającą wymagania formalne, którym uprzednio uchybiła, ponieważ dopiero w takiej sytuacji, wobec uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji, ten środek odwoławczy

przestaje istnieć w sensie procesowym, a warunek dopełnienia czynności procesowej, o którym mowa w art. 169 § 3 KPC, obejmuje „całą” apelację, a nie jedynie uzupełnienie określonego jej elementu (post. SN z 17.11.2005 r., I CZ 130/05, niepubl.).

2. *Okoliczność, że pełnomocnik był obciążony licznymi obowiązkami, nie stanowi, w rozumieniu art. 169 KPC, przyczyny uzasadniającej przywrócenie terminu na wniesienie pisma (post. SN z 12.4.2005 r., II PZ 13/05, niepubl.).*
3. *Gdy strona twierdzi, że nie uchybiła terminowi do wniesienia środka prawnego i zaskarża postanowienie odrzucające ten środek – to termin przewidziany w art. 169 § 1 KPC biegnie dla niej od dnia doręczenia postanowienia sądu II instancji oddalającego zażalenie, bo wówczas dopiero strona powzięła wiadomość o uchybieniu terminowi (post. SN z 14.4.1966 r., III CR 34/66, niepubl. – za: A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Kodeks postępowania cywilnego, Warszawa 2009, Komentarz do art. 169 KPC).*
4. *Błędne pouczenie o przysługującym stronie środka odwoławczym może podlegać rozważeniu w sprawie z wniosku o przywrócenie terminu do złożenia właściwego środka odwoławczego, po spełnieniu wszystkich wymaganych w tym zakresie przesłanek. Nie bez znaczenia jednak byłaby wówczas okoliczność, że wnoszącym zażalenie był radca prawny (post. SN z 19.8.2004 r., V CZ 79/04, niepubl.).*

⁵⁸ Uzasadnienie zarzutów stanowi obligatoryjny element apelacji (art. 368 § 1 pkt 3 KPC). W uzasadnieniu należy przedstawić motywy zaskarżenia, czyli przyczyny, dla których wnoszący apelację nie zgadza się z orzeczeniem. Uzasadnienie musi pozostawać w logicznym związku z zarzutami.

⁵⁹ Na przykład wniosków dowodowych, wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji itd.

⁶⁰ Apelacja podlega opłacie (art. 3 ust. 2 pkt 2 KSCU), o ile apelujący nie został w tym zakresie zwolniony od kosztów sądowych. Przepisy tej ustawy przewidujące pobranie opłaty od pozwu lub wniosku wszczynającego postępowanie w sprawie stosuje się również do opłaty od apelacji, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 18 ust. 2 KSCU). Zatem opłata od apelacji, co do zasady, ustalana jest tak jak opłata od pozwu. Zasada ta „(...) nie obowiązuje w przypadku opłaty stosunkowej, gdyż wówczas opłata od środka zaskarżenia zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia; w pozostałych wypadkach wysokość opłaty nie zależy od zakresu zaskarżenia. Tak więc przykładowo opłatę stałą w wysokości 200 zł pobiera się od zaskarżenia uchwały organu spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej, niezależnie czy przedmiotem zaskarżenia jest cała treść uchwały, czy tylko jej fragment” (A. Górski, L. Walentynowicz, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzeczenie. Komentarz praktyczny, Warszawa 2008, komentarz do art. 18). Zgodnie z art. 13 ust. 1 KSCU, opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł. Opłata stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi 2% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż

100 000 zł (art. 12 ust. 2 KSCU). Końcówkę opłaty zaokrągliła się w górę do pełnego złotego (art. 21 KSCU).

Sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata, z tym że nie żąda się opłaty od pisma, jeżeli już z jego treści wynika, że podlega ono odrzuceniu (art. 126² KPC).

Wybrane orzecznictwo:

1. *Luki powstałej po uchyleniu art. 130² § 3 KPC ustawodawca nie wypełnił żadną regulacją, w wyniku czego od 1.7.2009 r. Kodeks postępowania cywilnego nie normuje skutków sytuacji procesowej polegającej na wniesieniu przez adwokata (radcę prawnego, rzecznika patentowego) środków odwoławczych lub środków zaskarżenia bez uiszczenia należnej opłaty stałej albo stosunkowej. W takim wypadku zastosowanie powinien znaleźć art. 130 § 1 KPC z modyfikacją dotyczącą właściwego rygoru, a zatem w wypadku skargi kasacyjnej nie zwrot skargi, lecz jej odrzucenie w wypadku nieuiszczenia opłaty w terminie wskazanym w tym przepisie. Rozwiązanie takie nie narusza zasady, że szczególne wymagania oraz ograniczenia uprawnień procesowych stron powinny wyraźnie wynikać z ustawy oraz że nie należy w drodze analogii stosować przepisów przewidujących takie ograniczenia (post. SN z 3.2.2010 r., II CZ 79/09, niepubl.).*
2. *Nie ma podstaw do stwierdzenia, iż po uchyleniu 1.7.2009 r., art. 130² § 3 KPC, uległy jakimkolwiek zmianom rygoru dotyczące braków fiskalnych pism procesowych będących środkami zaskarżenia (odwoławczymi) wnoszonymi przez profesjonalnych pełnomocników. Wyeliminowanie wskazanego przepisu z porządku prawnego nie oznacza, iż w procedurze cywilnej odstąpiono od zasady samoobliczania i samoopłacania opłat sądowych od pism procesowych będących środkami zaskarżenia (odwoławczymi) wnoszonymi przez profesjonalnych pełnomocników (post. SN z 18.1.2010 r., II UZ 48/09, niepubl.).*
3. *Nieopłacenie środka zaskarżenia (skargi kasacyjnej) złożonego przez profesjonalnego pełnomocnika uruchamia tryb postępowania naprawczego przewidziany w art. 130 § 1 KPC, nie jest aktualny w sytuacji, w której możliwość zastosowania tego przepisu została wprost wykluczona w ustawie. Artykuł 112 ust. 3 KSCU wyznaczył termin do uiszczenia opłaty, a jednocześnie wyłączył obowiązek wzywiania profesjonalnego pełnomocnika przez sąd do realizacji obowiązku opłacenia pisma w przewidzianym tam wypadku, co oznacza, że powinien on sam obliczyć i przekazać opłatę w powyższym terminie (post. SN z 17.4.2013 r., V CZ 111/12, <http://www.sn.pl>).*

⁶¹ Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 4 KPC w zw. z art. 368 § 1 KPC, apelacja powinna zawierać podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika.

Wybrane orzecznictwo:

1. *Podpis w postaci nieczytelnego znaku ręcznego złożony obok pieczęci kancelarii adwokackiej, zamieszczonej na wstępie pisma procesowego zawierającego apelację, nie spełnia wymagania podpisania apelacji (post. SN z 15.1.2003 r., IV CZ 205/02, Legalis).*
2. *Nie ma żadnych uzasadnionych powodów, aby podpis, w rozumieniu przepisów procesowych, rozumieć inaczej niż podpis w rozumieniu przepisów prawa cywilnego materialnego. Odtworzony mechanicznie na piśmie procesowym wzór podpisu nie czyni*

zadość wymogowi przewidzianemu w art. 126 § 1 pkt 4 KPC (post. SN z 17.4.1967 r., II PZ 22/67, NP 1967, Nr 12, s. 1720).

3. *Jeżeli skarżący złożył podpisaną przez siebie rewizję, to nie może ona być odrzucona z powodu niepodpisania jej odpisów mimo wezwania przez sąd do dopełnienia tej czynności (post. SN z 19.12.1967 r., I CZ 111/67, OSNCPIUS 1968, Nr 7, poz. 127).*

⁶² Zgodnie z art. 126 § 1 pkt 5 w zw. z art. 368 § 1 KPC, apelacja powinna zawierać wymienienie załączników. Lista załączników może zależeć od konkretnego stanu faktycznego.

Zgodnie z art. 128 § 1 KPC, do pisma procesowego należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych.

⁶³ Do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem nie złożył pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, a także radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa oraz odpisy innych dokumentów wykazujących ich umocowanie (art. 89 § 1 zd. 2 KPC).

Opłata skarbową od pełnomocnictwa wynosi 17 zł. Wyjątki (zwolnienia) określa ustawa z 16.11.2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U z 2012 r. poz. 1282 ze zm.).

⁶⁴ Na mocy art. 10 KSCU, opłatę należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma podlegającego opłacie. Końcówki opłat zaokrągla się wzwyż do pełnych zł.

Opłaty sądowe w sprawach cywilnych uiszcza się w formie bezgotówkowej na rachunek bieżący dochodów właściwego sądu albo w formie wpłaty gotówkowej, bezpośrednio w kasie sądu lub w formie znaków o odpowiedniej wartości wykonanych według ustalonego wzoru, zwanych dalej „znakami opłaty sądowej” (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 27, poz. 199 ze zm.). Jeżeli opłata sądowa została uiszczona na rachunek bieżący dochodów właściwego sądu przed wniesieniem pisma do sądu, należy do tego pisma dołączyć oryginał lub kopię dowodu wniesienia należnej opłaty (§ 3 ust. 1 wyżej wymienionego rozporządzenia). W przypadku dołączenia do pisma dowodu wniesienia opłaty sądowej w formie wydruku potwierdzającego dokonanie operacji bankowej, na wydruku tym zamieszcza się potwierdzoną własnoręcznym podpisem informację, że figurująca na nim kwota stanowi opłatę za wnoszone pismo (§ 3 ust. 4 wyżej wymienionego rozporządzenia). Uiszczanie opłaty sądowej w formie gotówkowej w kasie sądu przed wniesieniem pisma do sądu potwierdzane jest przez pracownika kasy sądu poprzez stosowną adnotację na oryginale pisma oraz wydanie uiszczającemu opłatę kopii dowodu wpłaty (§ 4 ust. 1 wyżej wymienionego rozporządzenia). Maksymalna wysokość opłaty sądowej, jaką można uiścić przy pomocy znaków opłaty sądowej, wynosi 1500 zł (§ 5 wyżej wymienionego rozporządzenia). Uiszczający opłatę znakami opłaty sądowej nakleja znak na piśmie podlegającym opłacie. Znaki należy naklejać na egzemplarzu przeznaczonym dla sądu (§ 6 ust. 1 wyżej wymienionego rozporządzenia). Znaki opłaty sądowej nakleja się na pierwszej lub ostatniej stronie pisma w miejscu niezawierającym tekstu jeden obok drugiego lub jeden

pod drugim, w miarę możliwości bez odstępów (§ 7 wyżej wymienionego rozporządzenia).

Wybrane orzecznictwo:

1. Złożenie bankowi polecenia przelewu przed upływem terminu do wniesienia opłaty sądowej może uzasadniać uznanie tego terminu za zachowany, o tyle tylko, o ile polecenie zostało rzeczywiście wykonane (post. SN z 2.2.2011 r., II CZ 199/10, <http://www.sn.pl>).
2. Dniem uiszczenia opłaty sądowej wnoszonej za pośrednictwem instytucji lub osoby zajmującej się działalnością polegającą na transferze pieniędzy (np. parabanki, pośrednicy, instytucje doręczeniowe) nie jest dzień powierzenia temu podmiotowi funduszy niezbędnych do uiszczenia opłaty, lecz dzień uznania rachunku bankowego prowadzonego dla sądu (post. SN z 26.9.2008 r., V CZ 54/08, OSNC-ZD 2009, Nr 4, poz. 91).
3. Sądem właściwym do wniesienia opłaty od apelacji (w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych) jest nie tylko sąd I instancji, za pośrednictwem którego wnosi się apelację, ale i sąd II instancji (post. SN z 17.7.2008 r., II PZ 15/08, OSNP 2009, Nr 23–24, poz. 318).
4. Paragraf 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 27, poz. 199), w części obejmującej słowo „właściwego”:
 - a) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 78 Konstytucji,
 - b) nie jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Ponadto postanawia: na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1.8.1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 ze zm.) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (wyr. TK z 29.4.2008 r., SK 11/07, OTK-A 2008, Nr 3, poz. 47).

⁶⁵ Należy dołączyć tyle egzemplarzy odpisów apelacji i załączników, ile jest podmiotów uczestniczących w postępowaniu, które powinny być wymienione w komparcji pisma. Zgodnie z art. 128 § 1 KPC w zw. z art. 368 § 1 KPC, do pisma procesowego należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych. Zobacz też art. 132 § 1¹ KPC.

Wybrane orzecznictwo:

Odpis pisma procesowego (w tym pozwu) to kolejny jego egzemplarz, który jest zgodny z oryginałem i nie ma też znaczenia jaką techniką odpis ten został sporządzony. Odpis pisma procesowego nie musi być podpisany ani poświadczony za zgodność z oryginałem przez stronę, jej przedstawiciela lub pełnomocnika (wyr. SA w Poznaniu z 7.9.2006 r., I ACa 396/06, niepubl.).

